

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA

**TAARIFA YA UCHAMBUZI WA MAJIBU YA
WATAHINIWA WA UALIMU CHETI DARAJA
LA III A (GATCE) 2022**

STADI ZA KAZI

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
WIZARA YA ELIMU, SAYANSI NA TEKNOLOJIA
BARAZA LA MITIHANI LA TANZANIA

TAARIFA YA UCHAMBUZI WA MAJIBU YA
WATAHINIWA WA UALIMU CHETI DARAJA LA III
A (GATCE) 2022

634 STADI ZA KAZI

Kimechapishwa na:
Baraza la Mitihani la Tanzania,
S.L.P 2624,
Dar es salaam, Tanzania.

© Baraza la Mitihani la Tanzania, 2022

Haki zote zimehifadhiwa.

YALIYOMO

DIBAJI	IV
1.0 UTANGULIZI	1
2.0 TATHMINI YA UFAULU WA WATAHINIWA KWA KILA SWALI	2
2.1 SEHEMU A: MASWALI YA MAJIBU MAFUPI	2
2.1.1 Swali la 1: Maandalizi ya Ufundishaji	2
2.1.2 Swali la 2: Ushonaji wa Nguo	4
2.1.3 Swali la 3: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi	7
2.1.4 Swali la 4: Biashara Ndogo Ndogo	9
2.1.5 Swali la 5: Ufundishaji	12
2.1.6 Swali la 6: Udobi	15
2.1.7 Swali la 7: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi	18
2.1.8 Swali la 8: Sanaa za Maonesho	22
2.1.9 Swali la 9: Muziki	24
2.1.10 Swali la 10: Sanaa za Maonesho	27
2.2 SEHEMU B: MASWALI YA INSHA	29
2.2.1 Swali la 11: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi	30
2.2.2 Swali la 12: Upishi	34
2.2.3 Swali la 13: Ufundishaji	39
2.2.4 Swali la 14: Upimaji	42
3.0 UCHAMBUZI WA UFAULU WA WATAHINIWA KATIKA MADA	48
4.0 HITIMISHO	48
5.0 MAPENDEKEZO	49
KIAMBATISHO	50

DIBAJI

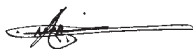
Baraza la Mitihani la Tanzania limeandaa taarifa ya uchambuzi wa majibu ya watahiniwa wa Mtihani wa Kuhitimu Mafunzo ya Ualimu Daraja la A kwa somo la Stadi za Kazi. Taarifa hii imeandaliwa ili kutoa mrejesho kwa wanachuo, wakufunzi, waandaa sera, wadau wa elimu na jamii kwa ujumla jinsi watahiniwa walivyojibu maswali ya mtihani.

Taarifa hii ni tathmini ambayo pamoja na mambo mengine, inaonesha mafanikio katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Stadi za Kazi. Kimsingi, majibu ya watahiniwa katika maswali ya mtihani ni uthibitisho wa yale ambayo mfumo wa elimu uliweza au ulishindwa kuwapa watahiniwa katika mafunzo ya Ualimu katika daraja hili.

Uchambuzi uliowasilishwa katika taarifa hii una lengo la kuchangia katika kuelewa zaidi sababu za watahiniwa kufanya vizuri au vibaya katika kujibu maswali ya mtihani. Sababu zilizowafanya watahiniwa wengi kumudu kujibu maswali kwa usahihi ni pamoja na kuwa na uelewa mzuri wa mada husika, uwezo wa kujenga hoja na kuelewa matakwa ya swali. Aidha, sababu za watahiniwa wachache kushindwa kupata alama za juu katika baadhi ya maswali ni pamoja na kushindwa kuelewa matakwa ya maswali, kukosa maarifa ya kutosha kuhusu dhana zilizopimwa, kutoa maelezo yasiyojitosheleza na uelewa mdogo katika kujibu maswali ya insha.

Baraza la Mitihani la Tanzania linaamini kuwa mrejesho huu utawawezesha viongozi wa elimu, wakuu wa vyuo, wathibiti ubora wa elimu, wakufunzi na wanachuo kupata mbinu muafaka katika kuboresha ufaulu wa watahiniwa katika mitihani ijayo.

Mwisho, Baraza la Mitihani la Tanzania linapenda kuwashukuru Maafisa Mitihani, na wadau wote waliohusika katika uchambuzi wa takwimu na kutayarisha taarifa hii.

Athumani S. Amasi
KATIBU MTENDAJI

1.0 UTANGULIZI

Mtihani wa somo la Stadi za Kazi kwa watahiniwa wa mtihani wa Ualimu Daraja la IIIA uliofanyika Mei 2022, uliandaliwa kwa kuzingatia muhtasari wa somo la Stadi za Kazi wa mwaka 2009 na fomati ya mtihani ya mwaka 2022.

Mtihani huu ulikuwa na jumla ya maswali kumi na nne (14) yaliyogawanywa katika sehemu mbili: A na B. Sehemu A ilikuwa na maswali 10 ya majibu mafupi kutoka katika mada za taaluma na ufundishaji. Mtahiniwa alitakiwa kujibu maswali yote, sehemu B ilikuwa na maswali manne ya insha kutoka katika mada za taaluma na ufundishaji ambapo mtahiniwa alitakiwa kujibu maswali yote. Mtihani wote ulikuwa na jumla ya alama 100 zilizogawanywa katika sehemu A na B. Sehemu A ilikuwa na jumla ya alama 40 na kila swali lilikuwa na alama 4, wakati sehemu B ilikuwa na jumla ya alama 60 na kila swali lilikuwa na alama 15.

Ufaulu wa watahiniwa katika mtihani wa somo la Stadi za Kazi kwa mwaka 2022 ulikuwa mzuri. Jumla ya watahiniwa 3,251 walifanya mtihani, ambapo wote 3,251 sawa na asilimia 100 walifaulu kwa kupata alama 40 na zaidi. Kati ya watahiniwa wote waliofanya mtihani asilimia 1.35 walipata daraja A, asilimia 46.35 walipata daraja B, asilimia 51.40 walipata daraja C na asilimia 0.89 walipata daraja D. Aidha, hapakuwa na watahiniwa waliopata daraja F. Kiwango cha ufaulu kwa mwaka 2022 kimepanda kwa asilimia 0.1 ikilinganishwa na mwaka 2021 ambapo ufaulu ulikuwa asilimia 99.90.

Ufaulu wa watahiniwa katika taarifa hii umegawanyika katika viwango vitatu ambavyo ni ufaulu mzuri unaoanzia alama 70 hadi 100, wastani unaoanzia alama 40 hadi 69 na hafifu unaoanzia alama 0 hadi 39. Chati za viwango vya ufaulu kwa asilimia zimeambatishwa ili kufafanua ufaulu wa watahiniwa ambapo rangi ya kijani inawakilisha ufaulu mzuri, rangi ya njano ufaulu wa wastani na rangi nyekundu inawakilisha ufaulu hafifu.

Taarifa hii inachambua maswali yenye ufaulu mzuri, wastani na hafifu kwa kina ili kuongeza kiwango cha ufanisi katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Stadi za Kazi. Aidha, taarifa hii inaonesha sababu zilizowafanya watahiniwa kupata ufaulu mzuri, wastani au hafifu katika majibu ya maswali ya baadhi ya mada. Sampuli za majibu ya watahiniwa

zimeambatishwa ili kuonesha kile walichofanya. Hivyo, uchambuzi huu utasaidia kuimarisha ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Stadi za Kazi kwa mada ambazo ufaulu ulikuwa hafifu ili kuinua kiwango cha ufaulu kwa watahiniwa katika mitihani yao. Aidha, inategemewa kuwa matokeo ya uchambuzi huu yatawanufaisha wanachuo, wakufunzi, waandaaji wa sera na wadau wote wa elimu kwa ujumla.

2.0 TATHMINI YA UFAULU WA WATAHINIWA KWA KILA SWALI

2.1 SEHEMU A: Maswali ya Majibu Mafupi

Sehemu A ilikuwa na maswali ya majibu mafupi kumi (10) kutoka katika mada za taaluma na utaalamu. Kila swali katika sehemu hii lilikuwa na jumla ya alama 4. Ufaulu wa watahiniwa uligawanywa katika makundi matatu, ambapo kiwango cha ufaulu mzuri kilikuwa ni alama 3.0 hadi 4.0, ufaulu wa wastani alama 2.0 hadi 2.5 na ufaulu hafifu alama 0.0 hadi 1.5.

2.1.1 Swali la 1: Maandalizi ya Ufundishaji

Swali hili liliwataka watahiniwa kutumia maarifa waliyopata katika uchambuzi wa muhtasari wa somo la Stadi za Kazi, kuainisha taarifa nne muhimu zinazopatikana katika ukurasa wa haki miliki. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa hafifu kwani jumla ya watahiniwa 520 (15.9%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Jedwali Na. 1 linaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Jedwali Na. 1: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 1*

Alama	Idadi ya Watahiniwa	Asilimia (%)
0.0 – 1.5	2754	84.1
2.0 – 2.5	468	14.3
3.0 – 4.0	52	1.6

N = 3,274

Jedwali Na. 1 linaonesha kuwa, watahiniwa 2,754 (84.1%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu, watahiniwa 468 (14.3%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 52 (1.6%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 2,754 sawa na asilimia 84.1 waliopata alama kuanzia 0 - 1.5, hawakuelewa matakwa ya swali, hivyo kupelekea kutoa majibu yasiyo sahihi. Baadhi ya watahiniwa waliainisha faida za kutumia muhtasari badala ya taarifa muhimu zilizo katika ukurasa wa haki miliki. Watahiniwa wengine waliainisha maudhui yaliyomo ndani ya muhtasari. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika;

- (i) *Mada Kuu: Huonesha jambo kuu ambalo litatakiwa kubeba mada ndogo.*
- (ii) *Mada ndogo: Huonesha vipengele mbalimbali kutoka kwenye mada kuu.*
- (iii) *Njia /mbinu za kufundishia: Huonesha namna ya kuwasilisha somo.*
- (iv) *Muda na Matumizi ya Zana: Huonesha wakati unaopaswa kutumia na zana.*

Aidha, watahiniwa wengine waliainisha vipengele vya andalio la somo badala ya taarifa muhimu zilizo katika ukurasa wa haki miliki. Mfano mtahiniwa mmoja aliandika *Umahiri Mkuu, Umahiri Mahsus, Rejea* na *Darasa*, ambazo sio taarifa muhimu zinazopatikana katika ukurasa wa haki miliki kwenye muhtasari wa somo la Stadi za Kazi. Kadhalika, watahiniwa wengine walichanganywa na neno ‘Haki miliki’ hivyo walitoa hoja kuhusiana na haki za binadamu. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika;

- (i) *Haki za binadamu zifuatwe kisheria*
- (ii) *Kila mtu ana haki ya kumiliki kile kilicho chake bila kudhumiwa*
- (iii) *Serikali itamchukulia hatua yeyote ambaye atakiuka haki za sharia za nchi.*

Kielelezo Na. 1.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

1	i) Muhtasari huandia kufua Mada zote zinazotakiwa kufundishwa kwa walengwa husika kwa Muula Maalumu.
	ii) Husaidia kufua jinsi Mada zilizopangwa kwa Utiririko Muri Unaofaa.
	iii) Husaidia kufanya Upimaji wa aina Moja kwa Wanafunzi wote katika Somo husika.
	iv) Husaidia kufua Mbinu na njia bora za kufundishia somo la Stadi za Kazi Mashuleni.

Kielelezo Na. 1.1: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 1.

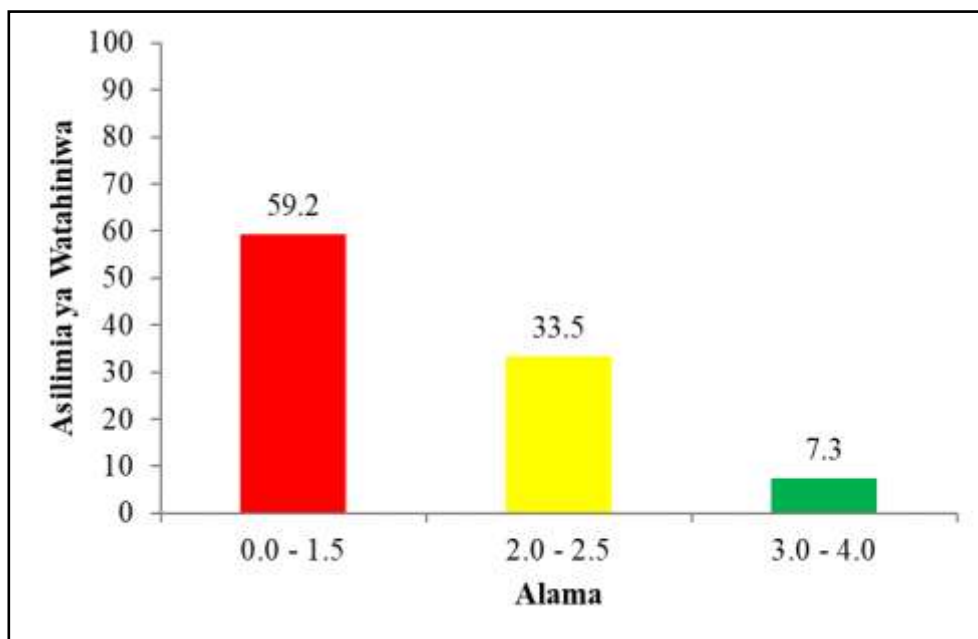
Katika Kielelezo Na. 1.1, mtahiniwa alianisha umuhimu wa muhtasari katika ufundishaji badala ya taarifa nne muhimu zinazopatikana katika ukurasa wa haki miliki.

Hali kadhalika, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa watahiniwa 520 (15.9%) waliopata alama kuanzia 2 mpaka 4 katika swali hili, walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu uchambuzi wa muhtasari wa somo la Stadi za Kazi. Baadhi ya watahiniwa waliweza kuainisha taarifa muhimu mbili hadi tatu kati ya nne zilizohitajika katika swali. Watahiniwa wengine walichanganya taarifa muhimu za muhtasari pamoja na hoja zisizo sahihi, hivyo kushindwa kupata alama zote. Hata hivyo, watahiniwa wachache walimudu kuainisha taarifa muhimu zinazopatikana katika ukurasa wa haki miliki wa muhtasari wa somo la Stadi za Kazi. Watahiniwa hao waliweza kuainisha taarifa kama vile; (a) *Alama ya hakimiliki na mwaka wa toleo*, (b) *Namba ya kitabu kimataifa*, (c) *Jina la mwandaaji wa muhtasari huo na anwani yake* na (d) *Tamko la kisheria la kulinda kitabu*. Ufaulu huu ulitokana na uelewa wa kutosha wa mada ya Maandalizi ya Ufundishaji.

2.1.2 Swali la 2: Ushonaji wa Nguo

Swali liliwataka watahiniwa kutaja mambo manne ya msingi ambayo fundi cherehani anapaswa kuyazingatia kabla ya kufanya kazi ya kutarizi nguo. Swali hili lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa wa wastani kwani watahiniwa 1,335 (40.8%) walipata

alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 1 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 1: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 2*

Chati Na. 1 inaonesha kuwa, watahiniwa 239 (7.3%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 1,096 (33.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 1,939 (59.2%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 1,335 (40.8%) walipata ufaulu kuanzia wastani kwenda juu katika swali hili. Hii ilitokana na kuwa na uelewa wa kina wa matakwa ya swali na umahiri wa kutosha kuhusu *Ushonaji wa Nguo*. Hivyo waliweza kutaja kwa usahihi mambo ya msingi ambayo fundi cherehani anapaswa kuzingatia kabla ya kufanya kazi ya kutarizi nguo. Miongoni mwa mambo waliyoyataja ni pamoja na; (a) *Nguo unayotaka kutarizi iwe imekwisha katwa au kushonwa*, (b) *Njia utakayotumia kutarizi iwe inafaa kulingana na aina ya kitambaa ulinacho*, (c) *Kama nguo unayotarizi utataka kuifua mara kwa mara ni muhimu uangalie aina ya mishono na nyuzi utakazotumia* na (d) *Kuzingatia kutarizi kwa uzuri na unadhifu, zisiwepo nyuzi zinazoning'inia upande wa nje au ndani ya nguo*. Hata hivyo, watahiniwa wachache

walitoa hoja mbili au tatu na wengine walitoa hoja ambazo maelezo yake hayakutosheleza, hivyo walipata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 2.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

2	<p>i) Nguo inapaswa iwe tayari imeshajishonwa.</p> <p>ii) Kama vazi ni la kufuliwa mara kwa mara azingatie nyuzi na mshono atakao tumia wakati wa kutarizi</p> <p>iii) Achague nyuzi za kutarizi kulinga na na aina ya kitambaa na rangi ya kitambaa</p> <p>iv) Kuzingatia unadhifu kabika kutarizi kuelewa kuacha nguo na nyuzi zinazo ning'ina.</p>
---	---

Kielelezo Na. 2. 1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 2.

Katika Kielelezo Na. 2.1, mtahiniwa aliweza kuainisha mambo manne ya msingi ambayo fundi anapaswa kuyazingatia kabla ya kutarizi. Hivyo kupata alama za juu katika swali hili.

Aidha, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 1,939 (59.2%) waliopata ufaulu hafifu hawakuwa na maarifa ya kutosha katika dhana ya ushonaji na kutarizi. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika vifaa vinavyohitajika katika kushona badala ya mambo ya kuzingatia kabla ya kutarizi kwa kutoa majibu kama vile; *Anatakiwa awe na ujuzi wa kudarizi, Anatakiwa awe na mashine ya kudarizi, Anatakiwa awe na uzi na Anatakiwa awe na mkasi.* Kadhalika, baadhi ya watahiniwa walitoa hoja pungufu na wengine walichanganya hoja sahihi na zisizo sahihi. Kwa mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Nguo iwe imeishashonwa, Aina ya mapambo yaendane na nguo na Utofauti wa nguo ya kike na ya kiume, mtoto na mkubwa katika kutarizi.*

Vilevile, watahiniwa wengine walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo walitoa majibu yasiyo sahihi. Mfano, mtahiniwa mmoja aliainisha hatua mbalimbali za kushona nguo kwa kutoa majibu kama vile; *Kuchora*

vigezo kwa vipimo sahihi, kukata vigezo, kushona vigezo hatua kwa hatua na kushona nguo kwa kutumia vigezo. Watahiniwa wengine walitoa majibu yaliyohusu aina za mishono ya kutarizi. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Mwiba wa samaki, Kikonyo na Mnyororo*. Hii ilipelekea watahiniwa kupata alama za chini na hivyo kuwa na ufaulu hafifu. Kielelezo Na. 2.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

2	i) Kuandaa vifaa vya kufanyia udarizi kama vile Uzi, sindano na Mkasi
	ii) Kuweka alama kwenye nguo unayotaka kudarizi
	iii) Kuchoma sindano yenye uzi chini ya nguo na kuvutia juu
	iv) Kuendelea kufuata alama hadi kukami
	lisa maunguko wa kudarizi?

Kielelezo Na. 2. 2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 2.

Katika Kielelezo Na. 2.2, mtahiniwa aliainisha hatua za kutarizi badala ya kuainisha mambo manne ya msingi ambayo fundi anapaswa kuyazingatia kabla ya kutarizi. Hivyo kupata alama za chini katika swali hili.

2.1.3 Swali la 3: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi

Swali liliwataka watahiniwa kubainisha mbinu nne zinazoweza kutumika katika kufundisha ufugaji wa bata kwa wanafunzi wa Darasa la Nne. Jumla ya watahiniwa 3,274 (100%) walijibu swali hili. Ufaulu wa jumla wa swali hili ulikuwa mzuri kwani watahiniwa 3,134 (95.8%) walipata alama kati ya 2.0 hadi 4.0. Jedwali Na. 2 linaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Jedwali Na. 2: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 3

Alama	Idadi ya Watahiniwa	Asilimia (%)
0.0 – 1.5	140	4.2
2.0 – 2.5	25	0.8
3.0 – 4.0	3109	95.0

N=3274

Jedwali Na. 2 linaonesha kuwa, watahiniwa 3,109 (95.0%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambazo ni ufaulu mzuri, watahiniwa 25 (0.8%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambazo ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 140 (4.2%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambazo ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 3,134 (95.8%) walipata ufaulu mzuri katika swali hili kutokana na kuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana ya *Ufugaji*, hususan ufugaji wa bata. Vilevile, uchambuzi unaonesha kuwa, watahiniwa walielewa matakwa ya swali, hivyo waliweza kubainisha mbinu zinazoweza kutumika katika kufundisha ufugaji wa bata kwa wanafunzi wa Darasa la Nne. Baadhi ya majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Majadiliano, Kualika mgeni, Onesho mbinu, Ziara ya kutembelea baadhi ya maeneo ya ufugaji, Mbinu ya mhadhara na Kazi mradi*. Hata hivyo, baadhi ya watahiniwa walitoa hoja mbili mpaka tatu pekee kati ya hoja nne zilizohitajika na wengine walichanganya hoja sahihi na zisizo sahihi, hivyo kupelekea watahiniwa hao kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 3.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

3	i) Mbinu ya Ziara
	-> kuwawezesha wanafunzi kuona na kutembelea sehemu zinazojiluisisha na ufugaji wa bata.
	ii) Onyesho mbinu
	-> itamsaidia wanafunzi kushiriki katika hatua na vitendo vya utunzaji wa bata.
	iii) Mbinu ya majadiliano
	-> Wanafunzi ataweza kujieleli namna za kutunza bata kwa namna sahihi.
	iv) Mbinu ya Maubali na majibu
	-> Mwanagoto wa maubali itamwezesha wanafunzi kujifunza ufugaji wa bata.

Kielelezo Na. 3. 1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 3.

Katika Kielelezo Na. 3.1, mtahiniwa aliweza kubainisha na kuzielezea kwa usahihi mbinu zinazoweza kutumika katika kufundisha ufugaji wa bata kwa wanafunzi wa Darasa la Nne, hivyo kupata alama za juu katika swali hili.

Aidha, uchambuzi zaidi umeonesha kuwa, watahiniwa 140 (4.30%) waliopata ufaulu hafifu, wengi wao hawakuelewa matakwa ya swali. Hivyo walitoa majibu yasiyo sahihi. Baadhi ya watahiniwa walielezea namna ya kufuga bata na wengine walielezea hatua za maandalizi ya ufugaji wa bata. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Kuchagua eneo la kutengeneza banda, Kutengeneza banda, Kununua vifaranga bora au mbegu bora ya bata na Kuzingatia kuwapatia chakula na chanjo ya magonjwa mbalimbali.* Mtahiniwa mwingine alitoa majibu kama vile; *Kuchagua aina ya bata unaotaka kufuga, Kuandaa banda bora la kufugia bata, Kuwapa chakula na chanjo na Kufanya usafi mara kwa mara katika banda.* Majibu haya yanaonesha kuwa watahiniwa hawakuelewa swali hivyo walitoa majibu tofauti na walivyoulizwa. Kielelezo Na. 3.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

3	(i) Kuandaa mazingira ya kufugia bata.
	(ii) Kuandaa banda la kufugia bata
	(iii) Kuandaa chanjo itakayotumika kuchanjiia bata.
	(iv) Kuandaa chakula cha bata ambacho watakula bata wa kufugwa.

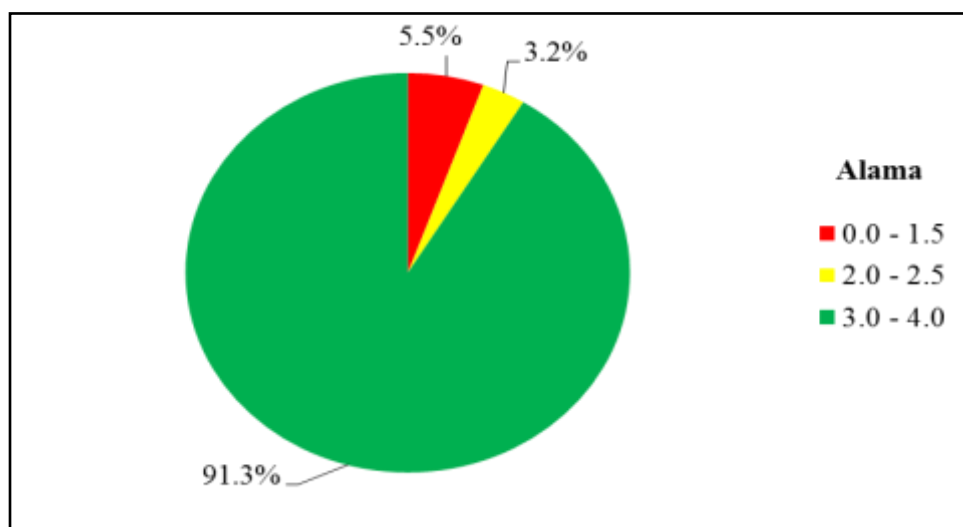
Kielelezo Na. 3. 1: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 3.

Katika Kielelezo Na. 3.2, mtahiniwa alielezea hatua na maandalizi ya kuanza ufugaji wa bata badala ya kubainisha mbinu zinazoweza kutumika katika kufundisha ufugaji wa bata kwa wanafunzi wa Darasa na Nne, hivyo kupata alama za chini katika swali hili.

2.1.4 Swali la 4: Biashara Ndogo Ndogo

Swali liliwataka watahiniwa kubainisha vyanzo vinne vinavyoweza kutumiwa na mfanyabiashara mdogo kupata fedha za mtaji. Swali hili

lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa ni mzuri kwani watahiniwa 3,093 (94.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 2 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 2: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 4

Chati Na. 2 inaonesha kuwa, watahiniwa 2,989 (91.3%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 140 (3.2%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 181 (5.5%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 3,093 (94.5%) walipata ufaulu mzuri katika swali hili kutokana na kuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Biashara Ndogo Ndogo*. Watahiniwa hao waliweza kubainisha vyanzo vinne vinavyoweza kutumiwa na mfanyabiashara mdogo kupata fedha za mtaji. Majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Kuuza baadhi ya mali alizokuwa nazo mfano mifugo na mashamba, Mikopo kutoka vikundi mbalimbali mfano, UPATU, SACCOSS na VIKOBA, Kutumia akiba aliyokuwa amejewekea, Zawadi kutoka kwa marafiki, Kuweka akiba na Kuuza kitu chake cha thamani mfano dhahabu*. Majibu haya yanaonesha kuwa watahiniwa walielewa vizuri matakwa ya swali hivyo kujibu kwa usahihi.

Aidha, watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja mbili au tatu kati ya hoja nne zilizohitajika na watahiniwa wengine walichanganya hoja sahihi

na zisizo sahihi, hivyo kupelekea kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 4.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

4	
	i) kuuza vitu kama Shamba, mbuzi, kuku kupata mtaji wa kuanzia biashara
	ii) kuomba Msaada kwa ndungujamas Na marafiki na hatimaye kuanzisha biashara kwa sababu umerata mtaji
	iii) kuchukua mkopo Mkopo ni chanzo pia cha kupata mtaji wa kuanzia a biashara mfano kuchukua Mkopo banki
	iv) kujiunga kwenye vikundi kama Sakso pia hata kukusanya helo na kuweka kwenye sanduku Hatimaye kupata mtaji

Kielelezo Na. 4. 1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 4.

Katika Kielelezo Na. 4.1, mtahiniwa aliweza kubainisha vyanzo vinne vinavyoweza kutumiwa na mfanyabiashara mdogo kupata fedha za mtaji hivyo, kupata ufaulu mzuri.

Aidha, uchambuzi zaidi umeonesha kuwa, watahiniwa wachache 181 (5.5%) walikosa maarifa ya kutosha kuhusu mada ya Biashara Ndogo Ndogo, hivyo kupelekea kutoa majibu yasiyo sahihi. Mfano mtahiniwa mmoja alitaja mambo yanayoweza kupelekea biashara isifanikiwe kama vile; *Kuwa na mtaji mdogo katika biashara, kutojiweza katika mtaji wake, kutokuwa na ujuzi wa kufanya biashara na kutafuta sehemu isiyo sahihi kwa biashara.* Watahiniwa wengine walishindwa kuelewa matakwa ya swali hivyo waliandika aina mbalimbali za biashara badala ya vyanzo vinavyoweza kutumiwa na mfanyabiashara mdogo kupata mtaji. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Kuzalisha na kuuza, Kununua na kuuza, Kutoa huduma na Machinga au ujasiliamali.* Mtahiniwa mwingine alitoa mifano ya biashara ambazo mtu anaweza kufanya kama vile; *Uuzaji wa mbogamboga, Uuzaji wa matunda, Uuzaji wa mandazi na Uuzaji wa pipi.*

Kielelezo Na. 4.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

4	<p>i) Kutoa huduma mbalimbali katika jamii; kama vile kuwa wakala, kubeba miageo</p> <p>ii) Kuzalisha bihaa na kuua bihaa hio Mfano kustawisha mboga.</p> <p>iii) Kununua bihaa na kuua bihaa Mfano kununua aguni la sukari na kuua na kuua kiolegokidogo.</p> <p>iv) Kuwa ngasiriamali wa viti Mfano kutengeneza sabuni, kati na kupuma vitamba.</p>
---	---

Kielelezo Na. 4.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 4.

Katika Kielelezo Na. 4.2, mtahiniwa alibainisha aina mbalimbali za biashara ambazo mfanyabiashara mdogo anaweza kuzifanya badala ya kubainisha vyanzo vinne vinavyoweza kutumiwa na mfanyabiashara mdogo kupata fedha za mtaji hivyo, kukosa alama na kupata ufaulu hafifu.

2.1.5 Swali la 5: Ufundishaji

Swali hili lilikuwa na vipengele viwili. Kipengele (a) kiliwataka watahiniwa kueleza dhana ya Zana za Kufundishia na Kujifunzia kama inavyotumika katika somo la Stadi za Kazi na (b) kubainisha faida tatu za kutumia zana katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Stadi za Kazi. Swali hili lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa ni mzuri kwani watahiniwa 3,256 (99.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Jedwali Na. 3 linaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Jedwali Na. 3: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 5*

Alama	Idadi ya Watahiniwa	Asilimia (%)
0.0 – 1.5	18	0.5
2.0 – 2.5	06	0.2
3.0 – 4.0	3250	99.3

N=3274

Jedwali Na. 3 linaonesha kuwa, watahiniwa 3,250 (99.3%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambazo ni ufaulu mzuri, watahiniwa 06 (0.2%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambazo ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 18 (0.5%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambazo ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 3,256 (99.5%) walikuwa na ufaulu wa wastani hadi mzuri katika swali hili. Hii ilisababishwa na kuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Ufundishaji*, pamoja na kuelewa vizuri matakwa ya swali. Katika kipengele (a) watahiniwa wengi waliweza kuelezea kwa ufupi dhana ya zana za kufundishia na kujifunzia. Majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Ni vifaa mbalimbali vinavyotumiwa na mwalimu na mwanafunzi ili kurahisisha tendo la ufundishaji na ujifunzaji darasani na Zana ni vifaa vyote ambavyo hutumiwa na mwalimu katika suala zima la ufundishaji na ujifunzaji.*

Vilevile, katika kipengele (b), watahiniwa wengi waliweza kubainisha faida tatu za kutumia zana katika ufundishaji na ujifunzaji. Baadhi ya majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Husaidia mwanafunzi kuwa na kumbukumbu za kudumu, Humsaidia mwalimu kueleweka kwa haraka na kuweza kufikia lengo, Humsaidia mwanafunzi kujenga ari ya udadisi na kulipenda somo, Hurahisisha tendo la ufundishaji na ujifunzaji kwani mwalimu hatumii maneno mengi katika ufundishaji na Mwalimu hufundisha kwa kujiamini.* Hata hivyo, watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja moja au mbili pekee kati ya hoja tatu zilizohitajika na wengine walichanganya majibu sahihi na yasiyo sahihi hivyo kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 5.1

kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

(a)	Zana za kufundishia na kujifunzi ni vitu vyote vinaonyatimika katika machakata wa kufundishaji na ujifunzaji ili kurahisisha mchango kuto kuo na kufananga walengwa kuelewa zaidi.
b) i)	Zana huweza kujenga kumbukumbu nzuri kwa mwanafunzi.
ii)	Mtuhimizi ya zana za kufundishia na kujifunzi huweza kufananga mwanafunzi kuelewa somo hura.
iii)	Kutumia zana katika kufundishia na kujifunzi kufananga mwanafunzi kufundishia kwa kujiamini na kuzingatia rutiriko nzuri wa somo lake.

Kielelezo Na. 5.1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 5.

Katika Kielelezo Na. 5.1, mtahiniwa alielezea dhana ya zana za kufundishia na kujifunzia katika kipengele (a) na vilevile alibainisha faida tatu za kutumia zana katika ufundishaji na ujifunzaji kwenye kipengele (b), hivyo kupata alama za juu katika swali hili.

Pamoja na ufaulu mzuri katika swali hili, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 18 (0.5%) walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo kutoa majibu yasiyo sahihi. Baadhi yao waliainisha mifano halisi ya zana za kufundishia badala ya faida za kutumia zana katika ufundishaji. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika majibu kama vile; *Chati za michoro mfano michoro ya mabwawa ya samaki, mizinga ya nyuki na misitu, Vifaa vya upishi mfano sufuria, sahani, mwiko na kijiko, Ala za muziki mfano zeze, gitaa na baragumu na Vitu halisi mfano mafuta ya mboga.*

Aidha, watahiniwa wengine walikosa maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Ufundishaji*, hususani matumizi ya zana katika ufundishaji na ujifunzaji. Hii ilipelekea kutoa majibu yasiyohusiana na swali. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja kama vile; *Kurahisisha ufanyikaji wa stadi za kazi katika*

usafi na mpangilio maalum mfano matumizi ya jiko, Kutunza mazingira yanayokuzunguka mfano upakaji wa rangi kwa brashi na Kujifunza mahiri mbalimbali muhimu kwa njia ya sauti mfano ngoma. Kielelezo Na. 5.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

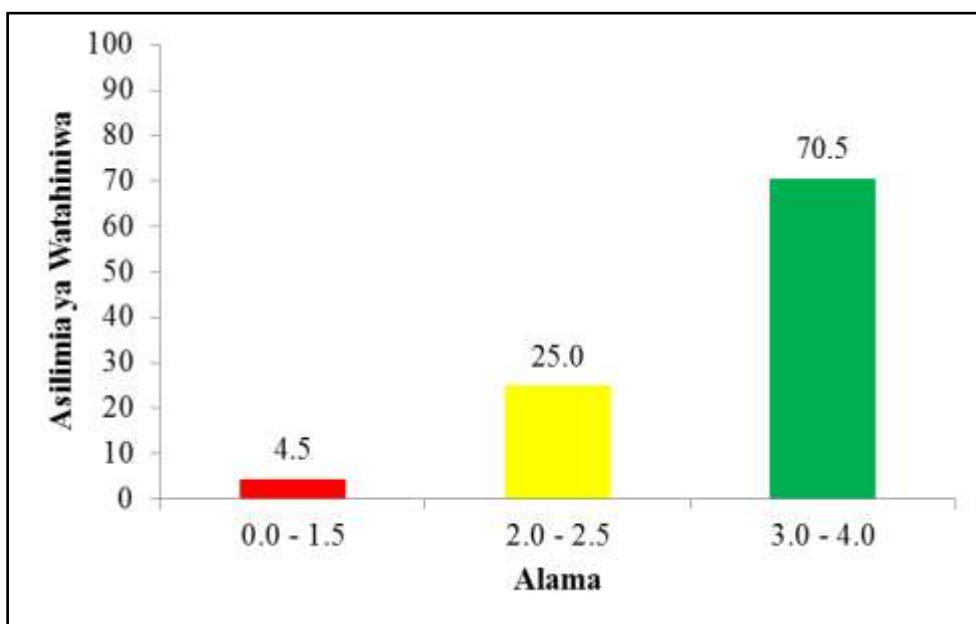
	a) Stadi za kazi: Ni somo ambalo mtu anapata maarifa stadi na ujuzi wa kubuni kutengeneza na kuunda kute. Mfano ujuzi wa kupika na ujuzi wa kufua.
	b) i) Huesaidia kuweza kuongeza kipato kwa kufanya kazi mfano kupika vitakunwa.
	ii) Huesaidia kuweza kujijiri wenyewe kwa sababu tunakuwa tumepata ujuzi wa kufanya jambo
	iii) Huesaidia kuweza kuongeza uwezo wa kuona fursa kutokana na kujifunza somo la stadi za kazi mfano kufuga kuku, bata, ngombe na samaki.

Kielelezo Na. 5.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 5.

Katika Kielelezo Na. 5.2, mtahiniwa alielezea faida za somo la Stadi za Kazi badala ya faida za kutumia zana katika ufundishaji na ujifunzaji wa somo la Stadi za Kazi hivyo kupata alama za chini katika swali hili.

2.1.6 Swali la 6: Udobi

Swali hili liliwataka watahiniwa kwa kutumia hoja mbili, kuelezea kwa kifupi umuhimu wa kupitisha pasi kwenye kitambaa cha kujaribia kabla ya kuanza kupiga pasi nguo. Swali hili lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa ni mzuri kwani watahiniwa 3,127 (95.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 3 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 3: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 6*

Chati Na. 3 inaonesha kuwa, watahiniwa 2,309 (70.5%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 818 (25.0%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 147 (4.5%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 3,127 (95.5%) walipata ufaulu wa wastani hadi mzuri katika swali hili. Hii ilitokana na kuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Udobi* pamoja na kuelewa vizuri matakwa ya swali. Watahiniwa wengi waliweza kuzielezea sababu za kupitisha pasi kwenye kitambaa kabla ya kuanza kupiga pasi nguo. Baadhi ya majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Ili kuweza kubaini ama kujua kiasi cha moto ambao upo katika pasi ili kuepusha kuunguza nguo, Pia ni kwa sababu ya kuondoa uchafu uliopo chini ya pasi ambao ungeweza kuchafua nguo.* Majibu mengine yaliyotolewa ni kama vile; *Kujaribu joto la pasi kwa lengo la kuepusha madhara kutokea katika nguo, Kuondoa uchafu uliopo kwenye pasi ili usiweze kuchafua nguo.* Hii inaonesha kuwa watahiniwa walikuwa na maarifa ya kutosha ndio sababu waliweza kutoa majibu kwa usahihi. Hata hivyo, watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja moja bila maelezo ya kutosheleza na wengine

walichanganya hoja sahihi na zisizo sahihi, hivyo kupelekea kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 6.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

6	<p>① Kuaggalia isapo kiuanga cha moto kiuanga → Kupitisha pasi kwenye kitambaa itatuaidia kujula isapo moto ulioweka ni mkali sana unaoweka kupelekea kuungua nguo.</p> <p>② Kuaggalia isapo pasi isachafu unaoweka kuchafua nguo. → Kuna wakati pasi hushika uchafu kwa chini mfano wa uchafu huo ni kutu, hivyo tunapiti cha ili kuondoa uchafu unaoweka kuchafua nguo unayo ipasi.</p>
---	---

Kielelezo Na. 6.1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 6.

Katika Kielelezo Na. 6.1, mtahiniwa aliweza kuelezea kwa ufupi, umuhimu wa kupitisha pasi kwenye kitambaa cha kujaribia kabla ya kuanza kupiga pasi nguo, hivyo alipata alama za juu katika swali hili.

Aidha, uchambuzi zaidi umeonesha kuwa, watahiniwa 147 (4.5%) waliopata ufaulu hafifu, wengi wao walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo walitoa majibu yasiyo sahihi. Mfano, baadhi ya watahiniwa waliandika umuhimu wa kunyoosha kitambaa kinachotandikwa kwenye meza badala ya kuelezea umuhimu wa kupitisha pasi kwenye kitambaa cha kujaribia kabla ya kuanza kupiga pasi. Mfano, mmoja wa watahiniwa aliandika majibu kama vile; *Kuuu wadudu na bakteria waliopo kwenye kitambaa wasioonekana kwa macho ili wasiingie kwenye nguo na Kukinyoosha ili unapoweka nguo yako kisiwe chanzo cha mikunjo isiyohitajika kwenye nguo yako.* Mtahiniwa mwingine aliandika; *Kuondoa mikunjo iliyopo kwenye kitambaa na Kuua vijidudu vilivyomo kwenye shuka au kitambaa.* Aidha, watahiniwa wengine walitoa hoja zilizohusu umuhimu wa kupiga pasi nguo. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja kama vile; *Husaidia kuwa nadhifu wakati wote na hivyo kutuepusha na magonjwa na Husaidia kuua vijidudu vilivyojishikiza kwenye nguo.* Hii

inaonesha kuwa, watahiniwa hawakuelewa matakwa ya swali hivyo kupelekea kupata alama za chini. Kielelezo Na. 6.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

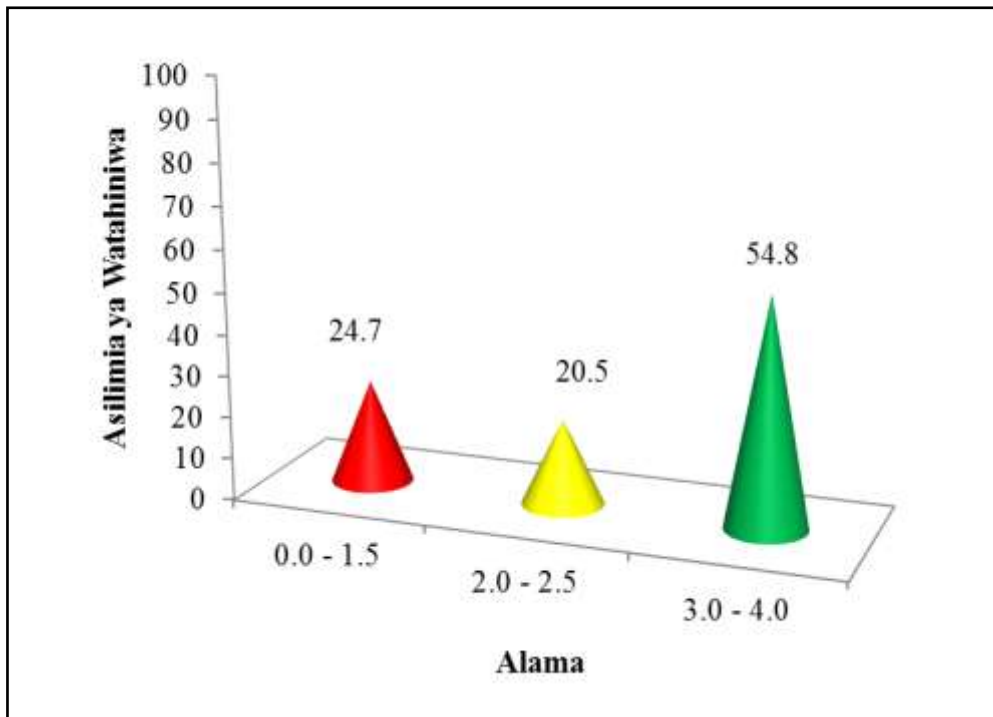
6	<p>i). Husaidia kuingia vijidudu vilivyoko kwenye kitambaa hicho; ambayo kama usingo nyoosha kuanza hata nguo ambayo utauka juu utakung inapata vijidudu kutoka kwenye kitambaa utichojaribia.</p> <p>ii). Husaidia kutoa Mikunjo ili hata utauka nguo juu isivyo kama na mikunjo tena bali nayo inyoke. vizuri.</p>
---	--

Kielelezo Na. 6.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 6.

Katika Kielelezo Na. 6.2, mtahiniwa hakuelewa matakwa ya swali hivyo alieleza umuhimu wa kunyoosha kitambaa cha kujaribia badala umuhimu wa kujaribu pasi kabla ya kuanza kupiga pasi nguo, hivyo kupelekea kupata alama za chini katika swali hili.

2.1.7 Swali la 7: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi

Swali hili liliwataka watahiniwa kueleza kwa ufupi umuhimu wa kudumisha afya njema ya ng'ombe wa maziwa. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 2,465 (75.3%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 4 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 4: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 7*

Chati Na. 4 inaonesha kuwa, watahiniwa 1,795 (54.8%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 670 (20.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 809 (24.7%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 2,465 (75.3%) walipata ufaulu wa kuanzia wastani hadi mzuri katika swali hili. Watahiniwa hawa walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Kilimo, Ufugaji na Uvuvi*, hususani katika ufugaji wa ng'ombe na uelewa mzuri wa matakwa ya swali. Hii ilipelekea kutoa majibu sahihi kuhusu umuhimu wa kudumisha afya njema ya ng'ombe wa maziwa. Baadhi ya hoja zilizotolewa ni kama vile; *Huwawezesha ng'ombe kuwa na afya bora, Humsaidia ng'ombe asishambuliwe na magonjwa mbalimbali, Humsaidia mfugaji kupata maziwa mengi zaidi, Hupunguza gharama za matibabu, Humsaidia kuepukana na magonjwa, Humsaidia kukua na kunawiri vyema, Husaidia kupunguza gharama zisizokuwa za lazima kwa mfugaji mfano kumtibu ng'ombe na Husaidia kuongezeka kwa kiasi kikubwa cha maziwa*

nchini. Aidha, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja mbili au tatu na wengine walichanganya hoja sahihi na zisizo sahihi hivyo kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 7.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

7	i/ Itapusha magong'wa kwa ng'ombe. Hii ina maana yakuwa endapo afya njema itazingatiwa kwa ng'ombe wa maziwa hawataweza kupata magong'wa kwa usahihi
	ii/ Itasaidia ng'ombe kwa ro afya nzuri Endapo karuni hii itazingatiwa itaweza kuaidia katika kudumisha afya nzuri kwa ng'ombe
	iii/ Itasaidia kuongezeka kwa kuwango cha maziwa yanayopakana; Endapo karuni ya afya njema kwa ng'ombe itazingatiwa maziwa huongezeka.
	iv/ Itasaidia kupusha gharamo zisizo za lazima; Hii ina maana yakuwa karuni ya afya njema itazingatiwa basi usumbufu wa karuni dawa za mara karumara itaitika

Kielelezo Na.7.1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 7.

Katika Kielelezo Na. 7.1, mtahiniwa aliweza kutoa hoja nne na kuelezea kwa usahihi umuhimu wa kudumisha afya njema ya ng'ombe wa maziwa, hivyo alipata alama za juu katika swali hili.

Kwa upande mwingine, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 809 (24.7%) walishindwa kuelewa matakwa ya swali hivyo kutoa majibu yasiyo sahihi. Watahiniwa wengi kati ya hawa walitoa hoja kuhusu namna ya kutunza ng'ombe badala ya umuhimu wa kudumisha afya njema kwa ng'ombe wa maziwa. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja kama vile;

- (i) Kuwapatia eneo zuri na safi makazi yao
- (ii) Kuwapatia chakula bora na cha kutosha pamoja na maji
- (iii) Kuwapatia chanjo na matibabu pale wanapoonisha dalili mbaya ya afya zao
- (iv) Kupata ushauri kuhusu kudumisha afya njema.

Vilevile, mtahiniwa mwingine aliandika;

- (i) Kuhakikisha kuwa vyombo vya kuwalishia ng'ombe wa maziwa ni visafi na vinapatikana sehemu husika
- (ii) Kuwapatia chakula cha kutosha ambacho kitawezesha ng'ombe hao wa maziwa kuwa na afya njema
- (iii) Kuwapatia chanjo ili kuweza kudhibiti magonjwa nyemelezi kwa ng'ombe hao wa maziwa.

Aidha, majibu mengine yaliyotolewa ni kama vile; Kwa kuzingatia usafi wa maji na chakula anachopewa ng'ombe wa maziwa, Kuzingatia usafi wa vyombo anavyotumia kulia chakula na kunywa maji ng'ombe wa maziwa, Kuzingatia uthibiti wa magonjwa kwa ng'ombe wa maziwa kwa kumpa chanjo na Kuzingatia usafi wa sehemu anayolala ng'ombe wa maziwa. Majibu haya yanaonesha kuwa, watahiniwa hawakuelewa matakwa ya swali, hivyo walitoa majibu yasiyo sahihi na kupata alama za chini katika swali hili. Kielelezo Na. 7.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

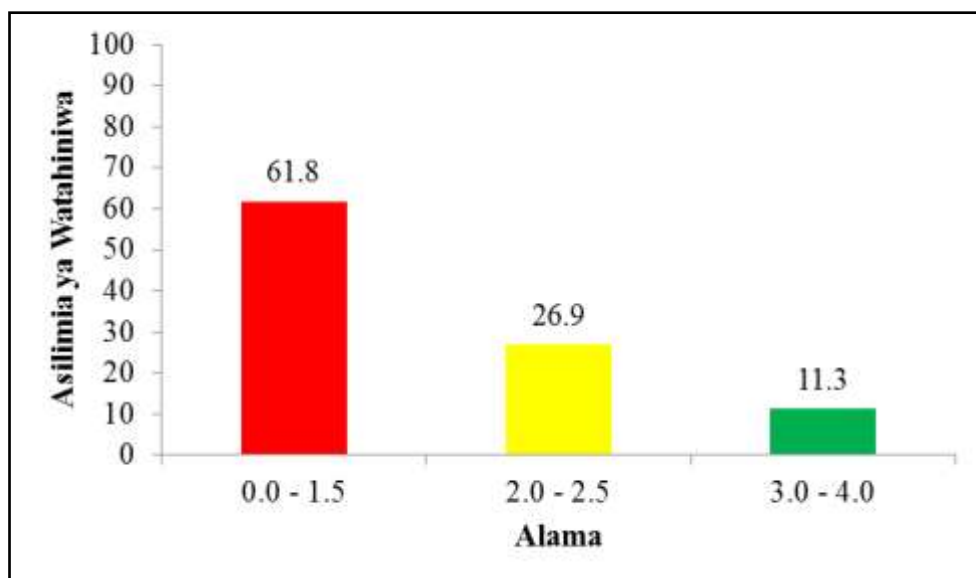
7	i) Ng'ombe wa maziwa wanahitaji luche bora.
	ii) Ng'ombe wa maziwa wanahitaji maji safi kuwagiri ya kunywa
	iii) Ng'ombe wa maziwa wanahitaji bardo tao tenye madiritha makubwa kuwagiri ya kupitisha hewa
	iv) Ng'ombe wa maziwa wanahitaji chango na dawaa ya kuwapurizira yaani kuwapeleka jisho

Kielelezo Na.7.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 7.

Katika Kielelezo Na. 7.2, mtahiniwa hakuelewa matakwa ya swali hivyo alibainisha mahitaji muhimu ya ng'ombe wa maziwa ili wakue vizuri badala ya kuelezea umuhimu wa kudumisha afya ya ng'ombe wa maziwa. Hivyo alipata alama za chini katika swali hili.

2.1.8 Swali la 8: Sanaa za Maonesho

Swali hili liliwataka watahiniwa kuainisha mambo manne ambayo Bwana Ambilikile anatakiwa kuyazingatia wakati wa kughani shairi kwenye maadhimisho ya siku ya wanawake duniani. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa hafifu kwani jumla ya watahiniwa 1,250 (38.2%) ndio waliopata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 5 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 5: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 8

Chati Na. 5 inaonesha kuwa, watahiniwa 2,024 (61.8%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu, watahiniwa 881 (26.9%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 369 (11.3%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 2,024 (61.8%) waliopata ufaulu wa chini walishindwa kuelewa matakwa ya swali. Baadhi yao walitoa hoja kuhusu mambo ya kuzingatia wakati wa kutunga shairi badala ya mambo ya kuzingatia katika kughani shairi mbele ya kadamnasi. Mfano mtahiniwa mmoja alitoa majibu kama vile; *Vina na mizani, Beti, Mishororo na Kiitikio au kipokeo*. Mtahiniwa mwingine aliandika; *Aina, Mizani, Beti na Kituo*. Aidha, Mtahiniwa mwingine alichambua vipengele vya fasihi simulizi kwa kutoa hoja kama vile; *Uwepo*

wa jukwaa, Uwepo wa shairi, Uwepo wa hadhira na Uwepo wa fanani. Watahiniwa hawa walishindwa kutofautisha mambo ya kuzingatia wakati wa kutunga na mambo ya kuzingatia wakati wa kughani shairi hivyo kupelekea kupata ufaulu wa chini. Kielelezo Na. 8.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

8	i) Lazima azingatia kichwa husika cha shairi hilo. Mfano. "Maadhimisho ya siku ya Wanawake duniani".
	ii) Lazima azingatia vina vya kati na vya mwisho viendane katika shairi hilo.
	iii) Lazima azingatia idadi ya silabi kati ka kila Mtari kwenye Ubeti moja.
	iv) Lazima azingatia kituo kwa kila beti kwa kutumia Mtari ambao unati na Mkazo wa shairi hilo.

Kielelezo Na. 8.1: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 8.

Katika Kielelezo Na. 8.1, mtahiniwa hakuelewa matakwa ya swali hivyo alibainisha mambo muhimu ya kuzingatia wakati wa kutunga shairi. Hivyo kupata alama za chini katika swali hili.

Kadhalika, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 1,250 (38.2%) walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya Sanaa za maonesho, hususani katika Ushairi. Vilevile, watahiniwa walielewa matakwa ya swali hivyo waliweza kutoa majibu sahihi. Mfano wa hoja zilizotolewa ni kama vile; *Kughani kwa sauti nzuri na ya kuvutia, Azingatie matumizi ya lugha sahihi, Azingatie matumizi ya sauti inayosikika, Utamkaji sahihi wa maneno yaliyopo kwenye shairi hilo ili liweze kueleweka, Kuzingatia ujumbe wa shairi kama ni la huzuni aimbe kihuzuni na kama ni la furaha aimbe kwa furaha.* Kielelezo Na. 8.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

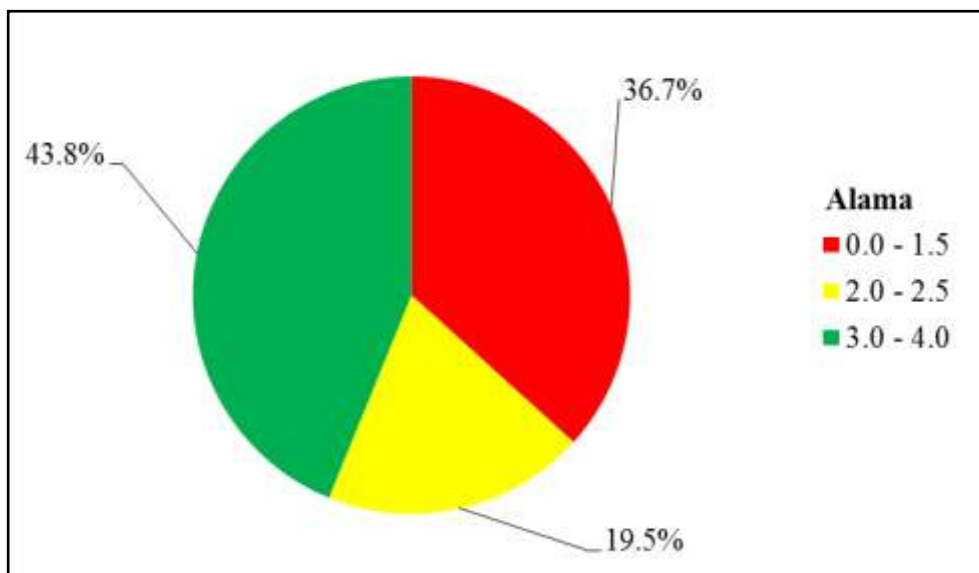
8	
	i) Kutoa sauti inayosikika mbele ya kadambasi.
	ii) Msimamu muafaka mbele ya kadambasi katika kughani shairi hilo
	iii) Matamshi sahihi ya lugha iliyatumika katika shairi hilo.
	iv) Uzingatiji wa ujumbe uliopo katika shairi analolighani.

Kielelezo Na. 8.2: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 8.

Katika Kielelezo Na. 8.2, mtahiniwa aliweza kuainisha mambo manne na kutoa hoja sahihi ambazo zilionesha kuwa alielewa swali vizuri. Hivyo alipata alama za juu katika swali hili.

2.1.9 Swali la 9: Muziki

Swali hili liliwataka watahiniwa kubainisha mbinu nne watakazowaelekeza washiriki wa mashindano ya kuimba ya *Bongo Star Search* ili waweze kuimba vizuri. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa wa wastani kwani jumla ya watahiniwa 2,072 (63.3%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Chati Na. 6 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 6: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 9

Chati Na. 6 inaonesha kuwa, watahiniwa 2,072 (43.8%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 637 (19.5%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 1,202 (36.7%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 2,072 (43.8%) waliokuwa na ufaulu mzuri walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya muziki, vilevile walielewa matakwa ya swali, hivyo waliweza kutoa majibu sahihi. Baadhi ya hoja sahihi zilizotolewa ni kama vile; *Sauti iendane na mapigo ya muziki, Mpangilio wa sauti kwa kufuata mapigo ya muziki, Wazingatie kupanda na kushuka kwa sauti, Wazingatie mikao wakati wa uimbaji, Kuimba kwa mpangilio wa sauti, Kuimba kwa sauti au kutoa sauti wakati wa kuimba, Kufuata ala za muziki, Kwa kufuata mapigo ya sauti, Utamshi mzuri wa maneno na Kutoa sauti inayosikika vizuri.* Pamoja na hoja hizo, mbinu nyingine wanazoweza kuelekezwa ni kama vile; *Kutawala mpumuo wakati wa kuimba, Jifunze namna ya kurekebisha nota za muziki na kuimba kwa usahihi kufuatana na sauti, Mwili uwe huru na kuyumba kama ni lazima, Uimbaji lazima ufanyike katika sehemu yenye hewa nzuri.* Kielelezo Na. 9.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

9	i/ Wazingatie kupanda na kushuka kwa sauti ili muimbaji yeyote aweza kuonetana kuwa anariba vizuri andakiwa kuingatia kupanda na kushuka kwa sauti
	ii/ Utamshi mzuri wa maneno Muimbaji yeyote ambaye ni mahiri huweza kuimba huku matamshi ya maneno yanatikika vema kabisa
	iii/ Kuendana na mapigo ya muziki Inaweza kuwa makofi, Alimbi, zere, ngoma n.k anatabwa azungatia mapigo yake.
	iv/ Mpangilio wa sauti pia ili muimbaji awe mahili andakiwa kupangilia sauti

Kielelezo Na. 9.1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 9.

Katika Kielelezo Na. 9.1, mtahiniwa aliweza kubainisha kwa usahihi mbinu nne za kuwaelekeza washiriki wa mashindano ya *Bongo Star Search* ili waweze kuimba vizuri. Hivyo kupata alama za juu katika swali hili.

Aidha, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 1,202 (36.7%) waliopata ufaulu hafifu walishindwa kuelewa matakwa ya swali. Wengi wao walitoa hoja kuhusu mbinu za kufundishia mada hii darasani badala ya kuelezea mbinu za kutumia ili washiriki waweze kuimba vizuri. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja kama vile;

- (i) *Majadiliano – Kuwagawa katika makundi na kuadiliana kwa pamoja namna ya kuimba.*
- (ii) *Onesho mbinu – Kwa kuimba ili baadae nao waimbe.*
- (iii) *Igizo dhima – Katika mbinu hii tutaimba kwa kutenda wote kwa pamoja.*
- (iv) *Maswali na majibu – Kwa sababu katika mbinu hii nitamuuliza mshiriki maswali na baada ya kujibu mitajua ni namna gani ninaweza kumsaidia.*

Kadhalika, mtahiniwa mwingine alitoa hoja kama vile; *Onesho mbinu, Muhadhara, Mbinu ya ziara na Kumualika mgeni.* Majibu haya yanaonesha jinsi ambavyo watahiniwa hawa hawakuelewa swali hivyo kutoa majibu yasiyo sahihi na kusababisha kupata alama za chini. Kielelezo Na. 9.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

①	Onesho mbinu, waweze kuona namna ya kuimba vizuri, kupanda na kuchuka kwa sauti.
②	Muhadhara, nitawaelekeza namna ya kuimba vizuri kwa kurigatia sheria kanuni na farashi by za kuimba.
③	Mbinu ya ziara, kwenye sehemu mbalimbali na kuona wata wanaoingimba mfano kutisa sehemu za studio.
④	Kumualika mgeni, mbinu hii ni ya kumualika mgeni au mtu ambaye anajuzi mikubwa wa kuhusu matakwa ya kuimba zaidi yangu.

Kielelezo Na. 9.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 9.

Katika Kielelezo Na. 9.2, mtahiniwa alibainisha mbinu zinazotumika katika kufundisha mada husika badala ya kubainisha mbinu atakazowaelekeza washiriki wa shindano la *Bongo Star Search* ili waimbe vizuri, hivyo kupata alama za chini katika swali hili.

2.1.10 Swali la 10: Sanaa za Maonesho

Swali hili liliwataka watahiniwa kuchambua kwa kifupi faida nne za kutumia onesho mbinu katika kuwafundisha wanafunzi wa Darasa la Nne namna ya kuigiza. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 3,264 (99.7%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 4.0. Jedwali Na. 4 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Jedwali Na. 4: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 10*

Alama	Idadi ya Watahiniwa	Asilimia (%)
0.0 – 1.5	10	0.3
2.0 – 2.5	23	0.7
3.0 – 4.0	3241	99.0

N=3274

Jedwali Na. 4 linaonesha kuwa, watahiniwa 3,241 (99.0%) walipata alama kuanzia 3.0 hadi 4.0 ambazo ni ufaulu mzuri, watahiniwa 23 (0.7%) walipata alama kuanzia 2.0 hadi 2.5 ambazo ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 10 (0.3) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 1.5 ambazo ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 3,471 (99.7%) waliopata ufaulu wa kuanzia wastani hadi mzuri katika swali hili walikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya *Sanaa za Maonesho*, vilevile walikuwa na uelewa mzuri wa matakwa ya swali. Watahiniwa wengi walichambua faida za kutumia Onesho mbinu katika kuwafundisha wanafunzi wa Darasa la Nne namna ya kuigiza kwa kutoa hoja kama vile; *Huvutia usikivu kwa wanafunzi, Hujenga udadisi na ubunifu kwa wanafunzi, Hujenga ushirikiano baina ya mwalimu na mwanafunzi au*

mwanafunzi na mwanafunzi, Husaidia kutunza kumbukumbu endelevu, Inakuza ari ya kupenda somo, Huleta motisha na kukuza ari ya kujifunza, Huibua fikra, udadisi na vipaji kwa wanafunzi, Wanafunzi wanakuwa wasikivu na wanaburudika na Husaidia kutatua matatizo/changamoto za wanafunzi kwa haraka. Majibu haya yalipelekea watahiniwa hawa kupata alama za juu katika swali hili.

Aidha, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja mbili au tatu na wengine walichanganya hoja sahihi na zisizo sahihi hivyo kupata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 10.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

10	<i>i/ Onyesho mbinu ina wasaidia wanafunzi kuwa na ari ya kupenda kujifunza zaidi kwa sababu wanafunzi wengi wanapenda kujifunza zaidi kwa vitendo kuliko nadharia.</i>
	<i>ii/ Onyesho mbinu inawajengea wanafunzi kumbukumbu ya muda mrefu; kwa sababu mwanafunzi anapajifunza kwa kusitisha milango yake - gote ya fahamu huwa ni vigumu sana kuwa.</i>
	<i>iii/ Onyesho mbinu inasaidia mwalimu wanafunzi walice kulijenda somo lake.</i>
	<i>iv/ Onyesho mbinu inasaidia kuvata usikivu kwa wanafunzi: Ili waweze kuona jambo ambalo linaigizwa na kuweza kupata nafasi ya kuuliza maswali.</i>

Kielelezo Na. 10.1: Sampuli ya jibu lililo sahihi katika swali la 10.

Katika Kielelezo Na. 10.1, mtahiniwa aliweza kuchambua kwa usahihi faida nne za kutumia onesho mbinu katika kuwafundisha wanafunzi wa Darasa la Nne namna ya kuigiza hivyo kupata alama za juu.

Kwa upande mwingine uchambuzi unaonesha kuwa, kulikuwa na asilimia ndogo (0.3%) ya watahiniwa waliopata ufaulu hafifu. Watahiniwa hawa walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo kutoa hoja zisizo sahihi. Mfano, mtahiniwa mmoja aliainisha hatua za kuandaa onesho badala ya kuchambua kwa kifupi faida nne za kutumia onesho mbinu kuwafundisha wanafunzi wa Darasa la Nne namna ya kuigiza kwa kutoa hoja kama vile;

- (i) Inasaidia kupanga mada (Igizo) linahusu nini.*
- (ii) Husaidia kutafuta wahusika na kuwaandaa kikamilifu.*
- (iii) Husaidia kuwapanga wahusika katika nafasi zao.*

- (iv) *Husaidia kufanya majaribio kabla ya kwenda kufanya vitendo mbele ya hadhira.*

Aidha, mtahiniwa mwingine alitoa hoja zilizohusu kazi za fasihi simulizi kama vile; *Kuburudisha jamii, Kuelimisha jamii, Kukuza Sanaa katika jamii na Kuonya jamii juu ya fikra au tabia mbovu.* Majibu haya yalipelekea watahiniwa kupata ufaulu wa chini katika swali hili. Kadhalika, kulikuwa na watahiniwa wachache ambao hawakujibu swali hili bila kulijibu. Kielelezo Na. 10.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

10	<p>(i) <i>Kusaidia katika kufikisha uimbe kwa jamii husika kupitia kumbira</i></p> <p>(ii) <i>Husaidia kupata burudani ya Keetscha, Keets Kena na Kuehe Keshi</i></p> <p>(iii) <i>Kuelimisha jamii juu ya mambo ambayo hayafai kuigwa kabla jamii hujo</i></p> <p>(iv) <i>Ni Chanzo cha ajira na kuweza kutupatia kipato kupitia kumudu stadi ya kuigiza kabla jamii</i></p>
----	--

Kielelezo Na.10.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 10.

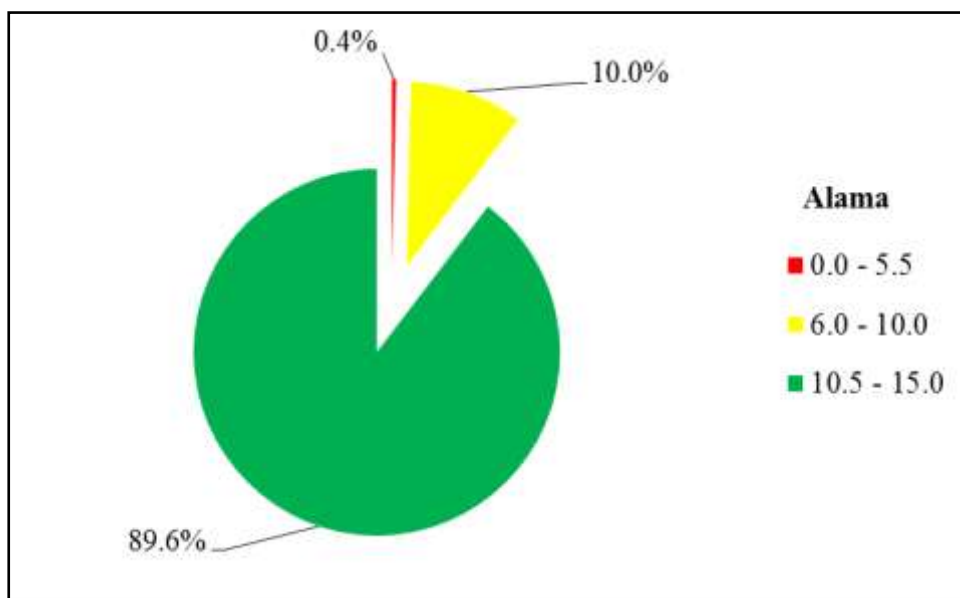
Katika Kielelezo Na. 10.2, mtahiniwa alibainisha faida za Sanaa za Maonesho badala ya kuchambua kwa kifupi faida nne za kutumia onesho mbinu katika kuwafundisha wanafunzi wa Darasa la Nne namna ya kuigiza hivyo kupata ufaulu hafifu katika swali hili.

2.2 SEHEMU B: Maswali ya Insha

Sehemu B ilikuwa na maswali manne ya insha kutoka katika mada za taaluma na mtahiniwa alitakiwa kujibu maswali yote. Kila swali katika sehemu hii lilikuwa na jumla ya alama 15. Ufaulu wa watahiniwa uligawanywa katika makundi matatu, ambapo ufaulu mzuri ulioanzia alama 10.5 hadi 15, ufaulu wa wastani alama 6 hadi 10 na ufaulu hafifu alama 0 hadi 5.5

2.2.1 Swali la 11: Kilimo, Ufugaji na Uvuvi

Swali hili liliwataka watahiniwa, kwa kutumia hoja sita kuelezea ni kwanini ni muhimu kwa mkulima kutumia mbegu bora katika ustawishaji wa mboga shambani. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 3,262 (99.6%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 15.0. Chati Na. 7 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 7: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 11

Chati Na. 7 inaonesha kuwa, watahiniwa 2,934 (89.6%) walipata alama kuanzia 10.5 hadi 15.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 328 (10.0%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 10.0 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 12 (0.4%) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 5.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, asilimia 99.6 ya watahiniwa waliopata ufaulu mzuri na wastani walikuwa na maarifa ya kutosha katika mada ya *Kilimo, Ufugaji na Uvuvi* na vilevile walielewa mahitaji ya swali. Watahiniwa hawa waliweza kuelezea kwa usahihi umuhimu wa mkulima kutumia mbegu bora katika ustawishaji wa mboga shambani. Mfano wa hoja zilizotolewa ni kama vile; *Mbegu bora haziwezi kushambuliwa na wadudu waharibifu, Husaidia kuzalisha mboga nyingi*

kwa muda mfupi, Mbegu bora huzalisha mboga zinazokua haraka, Husaidia kupata mboga bora zinazostawi vizuri, Ili uweze kufanya uzalishaji wenye tija na kupata maendeleo na Humsaidia mkulima kuinua kipato chake. Aidha, watahiniwa wengine waliweza kutoa hoja sahihi lakini maelezo yao hayakujitosheleza hivyo kuwa na ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 11.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

11.	<p>Ustawiishaji wa mboga hii ni shughuli ya kili mo cho chustani ambato huweta kustausha mboga za aina mbalimbali mfano. mchicha, Bamia, Chaini, si, Sukuma waki na mboga zingine.</p> <p>Umuhimu kwa mkulima kutumia mbegu bora katika ustawiishaji wa mboga shambani ni kama ifuatavye; kupata au kuvuna mboga kwa wingi au maraa mengi; Mkulima anapotumia mbegu bora, huweta kupata maraa mengi anaweta kupata mboga nyingi kutokana na mbegu bora alitotumia katika ustawiishaji wa mboga.</p> <p>Kuepuka uharibifu wa mboga shambani; kwa wakulu wengi wa awaawera kushambulia mboga zinapokuwa shambani; hivyo mkulima anapotumia mbegu bora inaweta kusaidia kupunguza mboga kushambulia kwa kupunguza gharama; mkulima anaweta kutumia gharama katika ustawiishaji wa mboga shambani lakini alitumia mbegu bora zinaweta zikustabimili; magonjwa na hivyo kupunguza gharama zikunusua dawa za kutibu mboga.</p> <p>Kupata maraa bora; mkulima anapotumia mbegu bora katika ustawiishaji wa mboga anaweta akapata maraa bora mfano; mboga zilizokama vizuri; mboga tenye aya lakini alitumia mbegu mbaya au weta ukapata maraa hafifu.</p> <p>Kupata maraa kwa muda mwaafaka; mkulima anapotumia mbegu bora anaweta kuvuna kwa muda maaramu na akakupa maraa mengi; mbegu mbora ni mahimu sana katika ustawiishaji wa mboga shambani.</p>
11 Cont.	<p>Kuepuka uharibifu wa rutuba shambani; mbegu bora huweta kustaui kwa haraka bila kuharibu rutuba kwa kuwa haihitaji kutumia madawa mengi yanayo weta kusababisha rutuba kupotea.</p> <p>Hivyo basi; mkulima anatakiwa kutumia mbegu bora katika ustawiishaji wa mboga shambani; kwa kuwa kuna aina mbalimbali za mboga na zinapaidia sana mfano; mboga za majani, mboga za mizizi, mboga za matunda na mboga za maua.</p>

Kielelezo Na. 11.1: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 11.

Katika Kielelezo Na. 11.1, mtahiniwa alimudu kuelezea umuhimu kwa mkulima kutumia mbegu bora katika ustawishaji wa mboga shambani ingawa katika baadhi ya hoja maelezo hayakujitosheleza sana. Hivyo, alishindwa kupata alama zote 15 katika swali hili.

Aidha, kwa upande mwingine, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 12 (0.4%) waliokuwa na ufaulu hafifu, walikosa maarifa ya kutosha kuhusu mada ya Kilimo, Ufugaji na Uvuvi, hususani kilimo cha mboga mboga. Hivyo walitoa hoja moja au mbili pekee kati ya sita zilizohitajika kwenye swali bila maelezo. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Mazao yaweze kustawi vizuri, Ili kuongeza mazao*. Vilevile, baadhi ya watahiniwa walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo, kutoa hoja zisizo sahihi. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja zilizohusiana na maandalizi na upandaji wa mboga badala ya kuelezea umuhimu wa kutumia mbegu bora katika ustawishaji wa mboga shambani. Aidha, baadhi ya watahiniwa hawakujibu swali hili. Kielelezo Na. 11.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

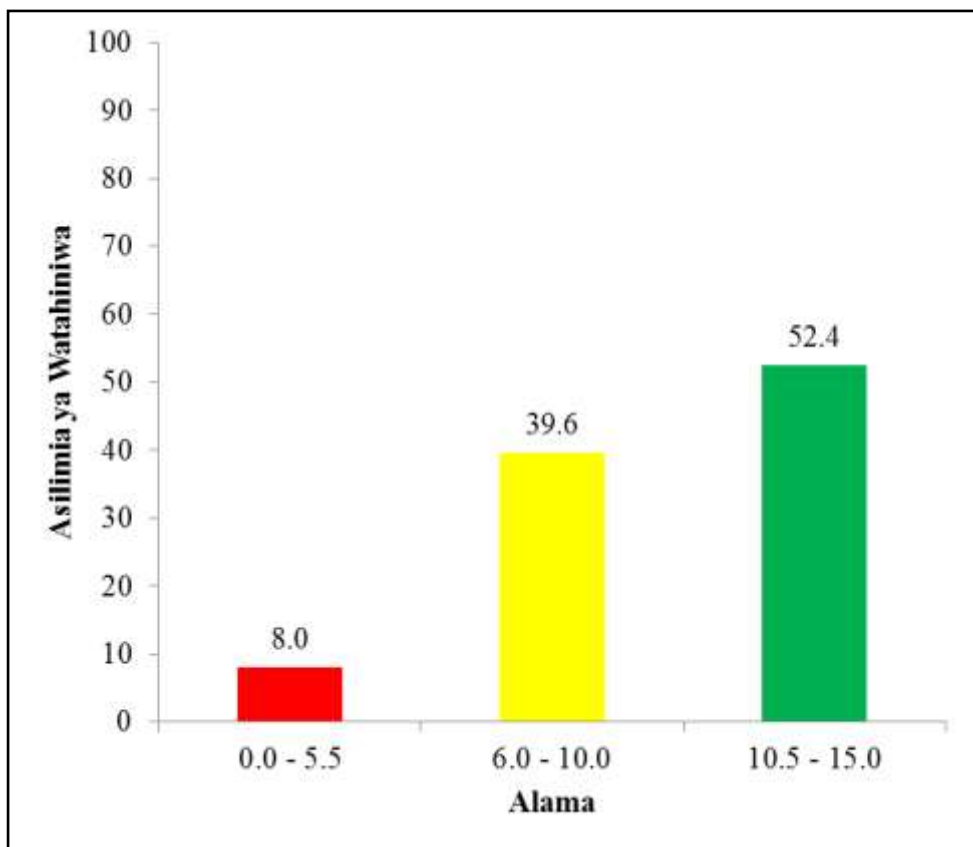
11	<p>Mboga ni majazi ambayo hutumiwa na binaadamu kama chakula mfano mchichi ka sipinani, na sukuma wiki. Kuria mabali mabali za mboga zote ni mboga za majani, mboga za metunda mboga za mizi mboga za mashini na mboga za maua. Zifuatazo ni hatua za kustawisha mboga mbani ni kama vile.</p> <p>Kuchagua mbegu bora, mkulima kabla ya kustawisha mboga shamba inapaswa kuchagua mbegu za iliyobora na itakayo stawi.</p> <p>Chagua eneo linalo fua kulima mboga, mkulima ane shaukiwa kuchagua eneo ambali linalo fua kwa ajili ya kustawisha mboga shambani.</p> <p>lima eneo hilo na kuisawazisha, mkuu wa mboga anashaukiwa kulima shamba lake vizuri na kuli sawazisha kwa ajili ya kustawisha mboga.</p> <p>Kuweka mbolea na kuchanga nya na udongo mkulima wa mboga anashaukiwa kuweka mbolea na kucha ng'oma na udongo ahaki kishi vira chabaga nyikana vizuri na wa kayari kuweka mbegu.</p> <p>Weka mbegu kwa mistari na kutawagilia na kufunika nanya si kuzidha upotevu wa maji. Mkulima anashaukiwa bawala kupanda, kuwa gita ahakikisho anafunika kwa nyasi ili kuweza kusaidia kuzidha upotevu wa maji kwa jua ya mvuke waka jua unapokwaka nawaka.</p>
11 Cont.	<p>Baadaya kuota ondo maji na endelea kumwa gita maji mpaka ukue, mkulima anashaukiwa kuendelea kumwagilia maji mpaka mbozifike wakati wa kulimwa binaadamu.</p> <p>Huyo basi mkulima anashaukiwa kuanda mboga kwa uangalifu kupuli zwa rawa kwa wachulu wasi meze kuhalibu kwani mboga ni mhimu kwa afya ya binaadamu kwani hupata vitamini muhimu.</p>

Kielelezo Na. 11.2: Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 11.

Katika Kielelezo Na. 11.2, mtahiniwa aliainisha hatua za kuandaa shamba na kupanda mbegu shambani badala ya kuelezea umuhimu wa mkulima kutumia mbegu bora katika ustawishaji wa mboga shambani. Hii ilisababisha mtahiniwa kupata alama za chini katika swali hili.

2.2.2 Swali la 12: Upishi

Swali hili liliwataka watahiniwa kuelezea hatua sita watakazozitumia kuwaelimisha wanafunzi wa Darasa la Tano kuhusu *Upishi wa Ugali*. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 3,013 (92.0%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 15.0. Chati Na. 8 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 8: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 12

Chati Na. 8 inaonesha kuwa, watahiniwa 1,717 (52.4%) walipata alama kuanzia 10.5 hadi 15.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 1,296 (39.6%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 10.0 ambao ni ufaulu wa wastani na

watahiniwa 261 (8.0 %) walipata alama kuanzia 0.0 hadi 5.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, asilimia 3,013 (92.0%) ya watahiniwa waliokuwa na ufaulu mzuri na wastani, wengi wao walijibu swali hili vizuri kutokana na kuwa na uzoefu wa kutosha wa kupika ugali. Mada ya *Upishi* ni moja ya mada zinazohusisha vitu vinavyofanyika katika maisha ya kila siku. Hivyo, watahiniwa waliweza kujibu kulingana na uzoefu wa kila mmoja. Aidha, majibu mengi yanaonesha kuwa kuna hatua mbalimbali za kupika ugali. Baadhi ya watahiniwa walichanganya hatua mbili au zaidi kwa pamoja na wengine walianza kwa kutaja maandalizi ya viambaupishi pamoja na jiko. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa majibu kama vile; *Kubandika sufuria ya maji jikoni, Kuweka unga kiasi na kuendelea kukoroga mpaka uchemke, Kuacha uji uchemke kwa muda kidogo, Kuweka unga kidogo kidogo huku ukiendelea kukoroga au kusonga na Kupakuliwa tayari kwa kuliwa. Mtahiniwa mwingine aliandika; Kutia maji katika sufuria na kuyachemsha, Mpishi anatakiwa kukoroga uji, Hatua inayofuata mpishi anatakiwa kusonga ugali kwa kuongeza unga kwenye uji uliochemka vizuri, Mpishi aepue ugali kwa ajili ya kuliwa. Majibu hayo yalikuwa sahihi hivyo kupelekea watahiniwa kupata alama za juu katika swali hili.*

Aidha, baadhi ya watahiniwa wachache waliweza kutoa hoja tatu mpaka nne pekee kati ya sita zilizohitajika hivyo kuwa na ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 12.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

12	<p>Upishi ni kitsando cha kuandaa, kutayarisha, kupika na kupakua chakula tayari kwa haliwa. Zipo hatua natakazowaelimisha wanafunzi katika somo la upishi wa ugali ambao ni hizi zifuatazo; -</p> <p>Andaa viambaupishi na vifaa; Pia hii ni hatua ya kwanza katika upishi wa ugali ambao ni kuandaa viambaupishi ambavyo ni unga na vifaa ambavyo ni sufuria, muhoro ambavyo vitatumika katika upishi wa ugali, hakikisha vifaa hivyo ni visafi. Hivyo basi hatua ya kwanza katika upishi wa ugali ni kuandaa viambaupishi na vifaa.</p> <p>Kuwesha maji jikoni ili yopate vuguvugu; Pia hii ni hatua ya pili ya katika upishi wa ugali ambayo ni kuwesha maji jikoni ili yopate vuguvugu ili unga usipate mabuja (mabonge bonge) hakikisha maji hayachemki fukuto. Hivyo basi hii ni hatua ya pili ya kuzingatia katika upishi wa ugali.</p> <p>Kuwesha unga kiasi na kuanza kukoroga uji mpaka uchemke; Pia hii ni hatua ya tatu katika upishi wa ugali ambayo ni kuwesha unga kiasi katika maji na kuanza kukoroga mpaka uchemke, tunakoroga uji kwa sababu unga usiende kujan chini ya sufuria na kurababisha mabonge mabonge uji unatakiwa uchemke vizuri ili ugali usiwe mbichi. Hivyo basi hii ni hatua ya tatu katika upishi wa ugali.</p> <p>Uji ukichemka vizuri wetu unga hidogo hidogo huku unasonga mpaka uive; Pia hii ni hatua ya nne katika upishi wa ugali ambayo ni uji ukichemka vizuri wetu unga hidogo hidogo mpaka uive tunawesha unga uji ukichemka vizuri ili kuzua ugali usiwe mbichi pia kuwiza ugali usiwe na mabonge mabonge, inapaswa uwesha unga hidogo hidogo huku unasonga ugali mpaka uive.</p>
----	--

Kielelezo Na. 12.1: Sampuli ya sehemu ya jibu lililo sahihi katika swali la 12.

Katika Kielelezo Na. 12.1, mtahiniwa alimudu kuelezea hatua mbalimbali atakazowaelimisha wanafunzi wa Darasa la Tano kuhusu upishi wa ugali

Uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 261 (0.8%) waliopata ufaulu hafifu, walishindwa kuelewa matakwa ya swali hivyo kutoa majibu yasiyo sahihi. Baadhi ya watahiniwa waliainisha mbinu mbalimbali za kufundishia badala ya kuelezea hatua mbalimbali watakazowaelimisha wanafunzi wa Darasa la Tano kuhusu upishi wa ugali. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa majibu kama vile; *Kwa kutumia mbinu ya mhadhara, Kwa kutumia mbinu ya maswali na majibu, Kwa kutumia mbinu ya majadiliano, Kwa kutumia mbinu ya maelezo na Kwa kutumia mbinu ya onesho mbinu.* Aidha, mtahiniwa mwingine aliainisha njia mbalimbali za kupika kama vile; *Kukaanga, Kuchemsha, Kubanika, Kuoka na Mvuke.* Kadhalika, watahiniwa wengine walibainisha kanuni za usafi katika mapishi. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Eneo liwe safi, Mpishi awe safi, Mavazi yawe safi, Chakula kiwe safi, Chakula kifunikwe na Vifaa viwe visafi.* Majibu haya yanaonesha kuwa, watahiniwa walishindwa kuelewa matakwa ya swali hivyo kutoa majibu yasiyo sahihi. Kielelezo Na. 12.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

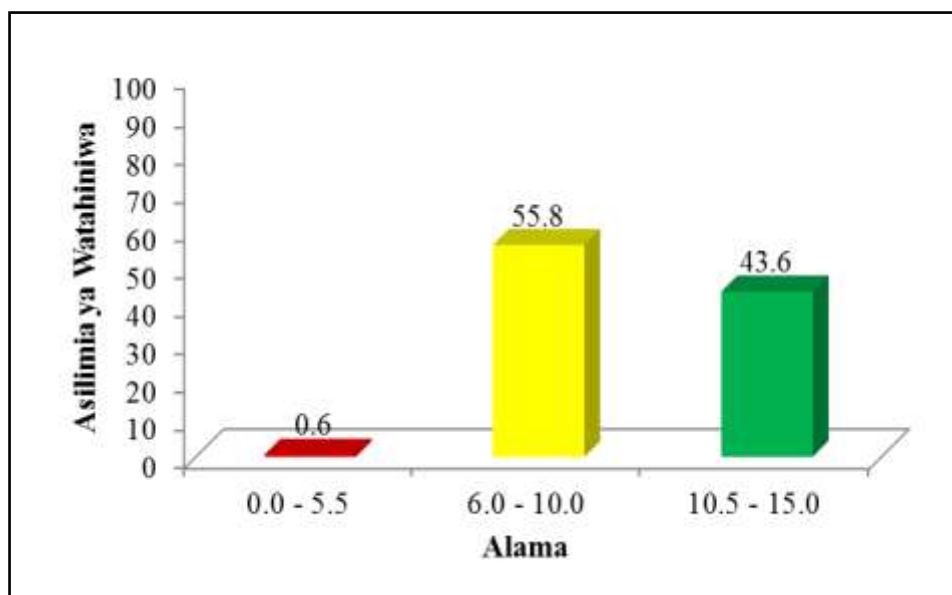
	Hatua ni utaratibu ambao hufuata
	Mtiririko ili kuweza kufikia lengo lililo
	wexa kutarajwa ili kuweza kufanikisha
	tendo zima la ufundishaji na ufundishaji
	Zifuatazo: Hatua ndakazowaelimisha wana
	Funzi katika somo la upishi wa Ugali
	Utangulizi; Hii ni hatua yakuwaza
	ambayo nitawaelimisha kwa kuwambua
	Ugali ni chakula cha Protini ambacho huje
	ngamwili na Upi kwaji wake nirahtisi sana
	Kujenga Umahiri; hatua hii nita
	waeleza kwa upishi wa Ugali uhitaji
	Maandalizi ya Unga, Maji, Sufuna, Muiko
	jiko hivi ndiyo vitu ambavyo hufunya ukali
	kukamaliza kwa kuwaba jiko kubandika
	maji, kukolagea, kuchemka na kuanza kusong
	a Ugali kwa kuweka Unga Ugali kukaza
	Kuimarisha Umahiri; nitawaeleza
	kwa kutumia zana namna au jinsi ya upishi
	wa Ugali kwa vitendo kwa kuwavyeleza
	relinga yenye igizo la upishi wa Ugali kuanzi
	a Mwanzo hadi mwisho, kuwachorea piba
	yenye vifaa vya upishi wa Ugali au kufanya
	kwa vitendo kama kazi mradi darasani
	Hitumisho; nitaweza kutaka
	kutambua wanafunzi wangu wamelewa
	kwa kuwafanya upumgi kutokana na kile
	ambacho nimeleza kuwaelimisha kwa
	kuwapa maswali ya upishi wa Ugali au
	Mazoezi kwenye kitabu kugebu kwao kwa
	baadhi wamelewa kupata maanifa

Kielelezo Na. 12.2; Sampuli ya jibu lisilo sahihi katika swali la 12.

Katika Kielelezo Na. 12.2, mtahiniwa alielezea hatua za ufundishaji ambazo zinapatikana kwenye Andaliyo la Somo badala ya kuelezea hatua mbalimbali atakazowaelimisha wanafunzi wa Darasa la Tano kuhusu upishi wa ugali. Hivyo kupata ufaulu hafifu katika swali hili.

2.2.3 Swali la 13: Ufundishaji

Swali hili liliwataka watahiniwa kufafanua faida sita anazozipata mwalimu wa somo la Stadi za Kazi anapotumia Andalio la Somo wakati wa ufundishaji. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 3,254 (99.6%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 15.0. Chati Na. 9 inaonesha ufaulu wa watahiniwa katika swali hili.

Chati Na. 9: Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 13

Chati Na. 9 inaonesha kuwa, watahiniwa 1,426 (43.6%) walipata alama kuanzia 10.5 hadi 15.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 1,828 (55.8%) alama kuanzia 6.0 hadi 10.0 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 20 (0.6 %) alama kuanzia 0.0 hadi 5.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, asilimia 99.6 ya watahiniwa walikuwa na maarifa ya kutosha na walielewa matakwa ya swali, vievile walikuwa na uwezo wa kujenga hoja hivyo, waliweza kujibu kwa ufasaha. Miongoni mwa majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Kufundisha kwa kufuata muda uliopangwa, Mwalimu kufundisha kwa kujiamini, Humsaidia mwalimu kutotoka nje ya mada, Humsaidia mwalimu kufikia malengo mahsusi, Huboresha ufundishaji, Humsaidia mwalimu kutambua mbinu na njia sahihi za ufundishaji wake, Humsaidia mwalimu katika*

kuboresha ufundishaji wake, Humsaidia mwalimu kufanya tathmini ya wanafunzi wameelewa kwa kiasi gani na Humsaidia mwalimu kujua namna ya kutumia zana. Majibu sahihi yalitokana na uzoefu waliopata watahiniwa katika kufanya mazoezi ya kuandaa somo wakati wa kipindi cha mazoezi ya muda mrefu. (Block Teaching Practice). Kielelezo Na. 13.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

13	<p>Andalio la Somo - Huu ni mpango kazi-wa muda mrefu unaoandalwa na Mwalimu wa Somo huko kwa kipindi kimoja au viwili kwa siku. Ni kweli kwandalio la Somo ni muhimu sana kwa mwalimu yeyote ya kuanzafundisha. Na thibitisha kweli huu kwa haja zafuta</p> <p>Humfanya mwalimu afundishe kwa kujiamini hii ni kwa Sababu atalidwa na fikis mwingi za kwanzishika kwa wanafunzi kwa Sababu ata kuanzafanyia Maanzishika mapema kabla ya kuenda kutafwasilisha kwa wanafunzi darajani Mfano atalidwa na zana za kutosha mpangilio mawri wa kazi na - Vitu vingine vingi ambavyo vitafanya ajiamini.</p> <p>Humfanya Mwalimu afundishe kwa Mtiririko au mpangilio mawri hii ni kwa Sababu ata kwia anampangilia Maandishi yake kikamilifu na kupa rga vizuri hatua ata kaza zafuta wakati wa kufundishe kwa mfano. kwanza na utangulizi, kujenga umahini na kumalisha umahini katika Somo. hii ndiyo itasaidia.</p> <p>Humsaidia Mwalimu kufanya tathmini baada ya kipindi kuuha, - Hii ni kwa Sababu pale anapofundisha kwa wengine kabla hawataelewa kutokana na hali au matalizo mbalimbali na kuwa kujua ni - kigapi wameelewa na ambao hawajaelewa na kuwa kubaini utaratibu wa kumsaidia wote ambao wame - Shindwa kuelewa katika Somo hii.</p> <p>Humsaidia katika kubonesha mbinu - za ufundishaji hii ni kwa Sababu mwalimu anaweza kutumia mbinu mbalimbali pale anapofundisha hii basi ationa mbinu ambazo zimefunika kaziya katika vigezo anaweza kubadilisha ili kuweza kuenda sambamba na matakwa ya wanafunzi - kulingana na uelewao wao.</p>
----	---

13 Cont.	Humsaidia katika kuandaa zana au vifaa -
	Vya kufundishia - hii ni kwa sababu atakuwa tayari amoshamali za kuandaa somo na kumeza kubaini vifaa au zana zina zohitajika katika shughuli hiyo mfano - labda Mada ya upishi - mwalimu ataandaa vifaa vya nywe-husiang na upishi ili kumeza kueleweka kwa wakazi.
	Mwalimu itamsaidia katika Matumizi -
	Mawazi ya muda, hii ni kwa sababu bila kipangale- kina muda wote kwa hiyo ata kwa anajua hatua hii nitumie muda kiasi gani na hiki kipangale kinauzito- gani kulinganisha na muda ambao unatakiwa mfano - labda utangulizi dakika 10, lakijaga umehini daki 10 - na kuandaa. hiyo ndiyo itamsaidia Soma.
	Hivyo basi tumesha umuhima wa anda- lid la somo lakini pia tunapaswa kufahamu machafu ya kuto tumia andalio la somo kama vile - kupotosha - Maudhui, kupoteza muda, kutajiamini na machafu - mengine mengi lakini pia napenda kutoa ushauri k- wa walimu wote ni vyema kuandaa andalio la somo kwani ling umuhimu mkubwa sana katika tendo zina la ufundishaji na ujifunzaji.

Kielelezo Na. 13.1: Sampuli ya sehemu ya jibu lililo sahihi katika swali la 13.

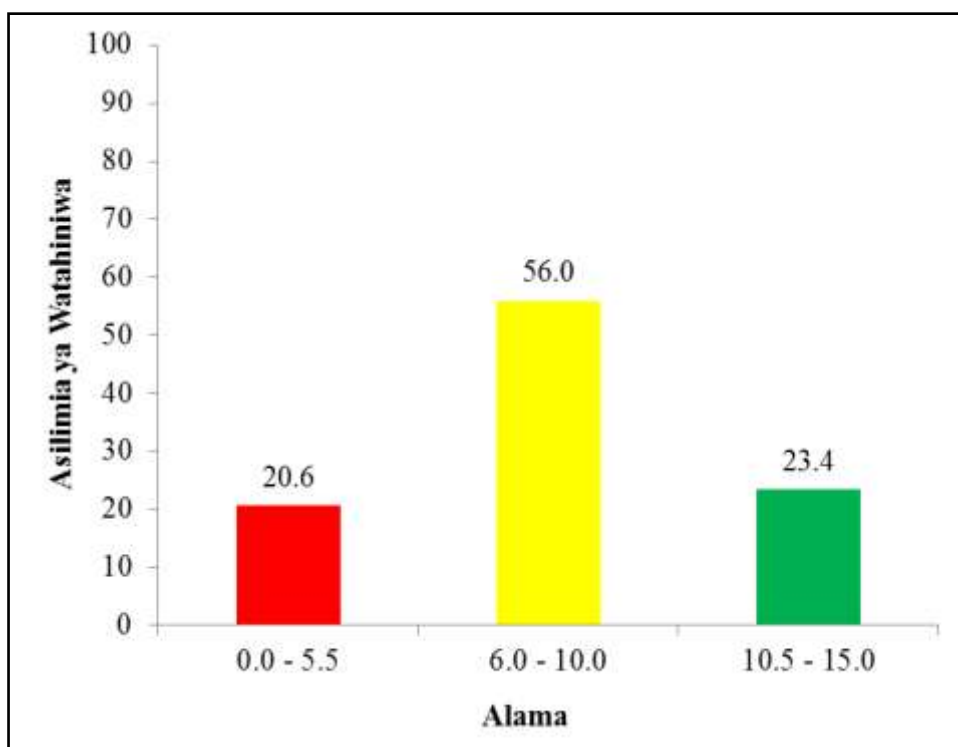
Katika Kielelezo Na. 13.1, mtahiniwa aliweza kufafanua kwa usahihi faida sita anazopata mwalimu wa somo la Stadi za Kazi anapotumia Andalio la Somo hivyo aliweza kupata alama za juu katika swali hili.

Pamoja na ufaulu wa juu katika swali hili, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa kulikuwa na watahiniwa 20 (0.6%) waliopata ufaulu hafifu. Watahiniwa hawa walishindwa kuelewa matakwa ya swali hivyo walitoa majibu yasiyo sahihi. Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja zilizohusu matumizi ya zana katika ufundishaji na ujifunzaji badala ya faida sita anazopata mwalimu wa somo la Stadi za Kazi anapotumia Andalio la Somo wakati wa ufundishaji kwa kuandika; *Humsaidia mwalimu kueleweka kwa haraka, Humsaidia mwalimu kutumia maneno machache, Mwalimu hueleweka vizuri, Mwalimu hushirikiana na wanafunzi, Mwalimu*

kuhusianisha mazingira na mahiri anayofundisha na Mwalimu ataanza na mada rahisi kabla ya ngumu. Mtahiniwa mwingine alitoa hoja kama vile; Humsaidia mwalimu kuvuta usikivu wa wanafunzi, Humsaidia mwalimu kukuza hali ya wanafunzi kupenda somo lake, Humsaidia mwalimu kueleweka kwa haraka. Hata hivyo mtahiniwa alishindwa kuelewa kuwa hoja alizotoa zilihusu faida za kufundisha kwa kutumia zana hivyo kushindwa kupata alama katika swali hili. Aidha, baadhi ya watahiniwa hawakujibu swali hili. Majibu haya yanaonesha kuwa, watahiniwa hawakuelewa swali hivyo kupelekea kupata ufaulu wa chini katika swali hili.

2.2.4 Swali la 14: Upimaji

Swali hili liliwataka watahiniwa kufafanua kanuni sita ambazo mwalimu anapaswa kuzizingatia katika kuandaa maswali ya kuchagua jibu sahihi. Swali lilijibiwa na watahiniwa 3,274 (100%). Kwa ujumla ufaulu wa watahiniwa katika swali hili ulikuwa mzuri kwani jumla ya watahiniwa 2,599 (79.4%) walipata alama kuanzia 6.0 hadi 15.07 kama ilivyooneshwa kwenye Chati Na. 10.

Chati Na. 10: *Ufaulu wa watahiniwa katika swali la 14*

Chati Na. 10 inaonesha kuwa, watahiniwa 767 (23.4%) walipata alama kuanzia 10.5 hadi 15.0 ambao ni ufaulu mzuri, watahiniwa 1,832 (56.0%) alama kuanzia 6.0 hadi 10.0 ambao ni ufaulu wa wastani na watahiniwa 675 (20.6 %) alama kuanzia 0.0 hadi 5.5 ambao ni ufaulu hafifu.

Uchambuzi wa majibu ya watahiniwa unaonesha kuwa, watahiniwa 2,599 (79.4%) walipata ufaulu mzuri na wa wastani. Watahiniwa hawa walionesha kuwa na umahiri wa kutosha katika mada ya *Upimaji* na vilevile walielewa matakwa ya swali, hivyo waliweza kutoa majibu sahihi. Baadhi ya hoja zilizofafanuliwa ni kama vile; *Maswali yawe na misamiati inayoeleweka, Kuzingatia kuweka majibu yanayoshabihiana, Maswali yasiwe na jibu zaidi ya moja, Hakikisha nafasi ya jibu sahihi inabadilika, Kuepuka kutunga swali kwa kunakili sentensi kutoka kwenye kitabu, Majibu yasiwe na vidokezo vinavyotoa mwanya wa jibu sahihi, Kuepuka kutumia sentensi hasi katika swali, Kuhakikisha kuwa urefu wa sentensi katika majibu hautofautiani sana na Vipotoshi visitofautiane sana na jibu sahihi.* Majibu haya yanaonesha kuwa, watahiniwa walielewa swali vizuri hivyo kupata ufaulu wa juu kwenye swali hili. Hata hivyo, baadhi ya watahiniwa waliweza kutoa hoja tatu mpaka nne pekee badala ya sita zilizohitajika kwenye swali, na wengine walitoa hoja bila maelezo ya kutosheleza, hivyo walipata ufaulu wa wastani. Kielelezo Na. 14.1 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeweza kujibu swali hili kwa usahihi.

Maswali ya kuchagua jibu sahihi ni Maswali yanayomtaka mwanafunzi achague kichachawizi kwa kuandika jibu sa au hemfi ya jibu sahihi katika swali hilo. M, kweli kuwa zipo katika kamuri mbali mbali za kuririgatia katika kuambaa maswali hayo kama ifuatavyo:

Majibu ya vichachawizi yalilingane katika kila swali, Mfano swali la kwanza likiwa na vichachawizi A, B, C, D, na E hingo hingo katika swali la pili vichachawizi vililingane.

Majibu yawe yanabadilika - badilika katika kila swali, Mfano kama swali la kwanza jibu ni A basi jibu la swali la tatu au pili liwe linabadilika kuwa D au chingo kuwafanya wanafunzi kuwa wataalamu katika kuchagua.

Maswali yasiwe Marefu au sentensi za Maswali zisiwe ndefu kuachosha mwanafunzi, Mfano katika Maswali yatakatungwa yasiwe marefu ili kuelekea kuachosha mwanafunzi.

Kuelekea kutumia kinyume katika kuuliza Maswali, Mfano swali litakatungwa lisiwe kinyume katika kuuliza aina ya swali mfano Mwalimu J.K. Myerere hakwa rahisi wa

14 Cont.	<p>Tanzania mwaka 1961, na kuweka majibu ambayo yatawafanya wanafunzi wasilielewe swali katika ufundishaji na yafunzaji.</p> <p>Swali liwe katika namna ambayo inapleweka kwa urahisi; Mfano swali lieleweke kwa wanafunzi ili kuwajengea ufikirishaji na uadisi katika kuchagua vichachawizi.</p> <p>Kuepuka kutumia Misamati Miguumu katika kutunga swali; Mfano mswali mu asituaie Misamati Miguumu ambayo haiteweki kwa wanafunzi swali liwe katika hali ya uwazi ili mwanafunzi alielewe.</p> <p>Kuepuka kuchukua sentensi za moja kwa moja kutoka kitabuni; Mfano swali litakalotungwa lisichukuliwe au kutumia kutoka kitabuni moja kwa moja.</p> <p>Hivyo basi ni Muhimu kwa mwalimu kuizingatia kanuni zilizoelezewa hapo juu ili kuweza kuandaa maswali bora ya kuchagua jibu sahihi pia maswali haya yanafida kama vile, ni rahisi kutsahihisha na kutoa alama bila upendo leo.</p>
----------	--

Kielelezo Na. 14.1: Sampuli ya sehemu ya jibu lililo sahihi katika swali la 14.

Katika Kielelezo Na. 14.1, mtahiniwa aliweza kufafanua kwa usahihi kanuni sita ambazo mwalimu anapaswa kuzizingatia katika kuandaa maswali ya kuchagua jibu sahihi. Hii inaonesha kuwa mtahiniwa alikuwa na maarifa ya kutosha kuhusu mada ya upimaji hivyo kupata alama za juu katika swali hili.

Kadhalika, uchambuzi zaidi unaonesha kuwa, watahiniwa 675 (20.6%) walishindwa kujibu swali hili kwa usahihi. Baadhi yao walishindwa kuelewa matakwa ya swali, hivyo kupelekea kutoa hoja zisizo sahihi.

Mfano, mtahiniwa mmoja alitoa hoja kuhusu mambo muhimu ya kuzingatia wakati wa kuandaa Jedwali la Utahini badala ya kufafanua kanuni sita anazopaswa kuzingatia katika kuandaa maswali ya kuchagua jibu sahihi. Majibu yaliyotolewa ni kama vile; *Uwepo wa idadi ya mada zilizofundishwa, Uwepo wa idadi ya maswali yanayohitajika, Uwepo wa mada zinazotakiwa kupimwa, Idadi ya maswali katika kila mada na Uzito wa kila mada inayopimwa.* Aidha, baadhi yao walitoa hoja zisizohusiana na swali lililoulizwa. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Kuzingatia uhusiano uliopo kati ya maswali ya kuchagua na jibu sahihi na mada yenyewe, Madhumuni ya kutunga maswali haya ya kuchagua jibu sahihi, Kuzingatia umri wa walengwa na Kuzingatia kufuatwa kwa mtaala wa elimu kulingana na somo.*

Aidha, watahiniwa wengine walibainisha mambo ya kuzingatia wakati wa uandaaji wa muongozo wa usahihishaji. Mfano, mtahiniwa mmoja aliandika; *Kuzingatia mada husika, Kuzingatia uwezo wa wanafunzi, Kuzingatia ugumu wa swali, Kuzingatia kupimwa kwa swali na Kuzingatia utoaji wa alama.* Watahiniwa wengine hawakujibu swali hili. Hii inaonesha kuwa baadhi ya watahiniwa hawakufanya maandalizi ya kutosha kabla ya kuingia kwenye mtihani. Kielelezo Na. 14.2 kinaonesha sampuli ya jibu la mtahiniwa aliyeshindwa kujibu swali hili kwa usahihi.

14	<p>Maswali ya kuchagua jibu sahihi; ni maswali ambayo hufikilisha mwanafunzi katika suala zima la ufundishaji na ujifunzaji wa somo husika.</p> <p>Zifuatazo ni kanuni zinazopaswa kuzingatiwa katika kuaandaa maswali ya kuchagua jibu sahihi kwa walimu wote katika somo husika.</p> <p>Umri wa walengwa; Mwalimu anapochagua liwa kubindaa maswali ya kuchagua jibu sahihi lazima angalie umri wa walengwa wake kwa muda huo huwezi kutunga maswali yangyowazidi umri wanafunzi wako.</p> <p>Uelewa wa wanafunzi; Mwalimu anapochagua maswali ya kuchagua lazima angalie uelewa wa wanafunzi wake ukoje ndo andaa maswali kulingana na uelewa wa wanafunzi wake kutokana na swali ya kuchagua jibu sahihi hii itaboresha utungaji.</p> <p>Idadi ya walengwa, Mwalimu anapotunga maswali lazima angalie darasa lake linawatoto wangapi na kuweza kuandaa maswali kulingana na idadi hiyo kanuni hizi huboresha utungaji wa maswali kwa wanafunzi hupaswa kuangalia darasa langu linawa wanafunzi wangapi na kuandaa kulingana na idadi.</p> <p>Uhitaji wa wanafunzi; Mwalimu anapochagua maswali ya kuchagua jibu sahihi lazima angalie uhitaji wa wanafunzi wake wanahitaji nini na wamejifunza kitu gani hapo utaweza kuendana na wanafunzi kutokana na kujua mahitaji yao kwa muda huo.</p>
----	--

Kielezo Na. 14.2: Sampuli ya sehemu ya jibu lisilo sahihi katika swali la 14.

Katika Kielelezo Na. 14.2, mtahiniwa aliandika baadhi ya mambo muhimu ya kuzingatia mwalimu anapochagua njia za kufundishia badala ya kufafanua kanuni sita anazopaswa kuzingatia katika kuandaa maswali ya kuchagua jibu sahihi.

3.0 UCHAMBUZI WA UFAULU WA WATAHINIWA KATIKA MADA

Jumla ya mada 10 zilitahiniwa katika mtihani wa somo la Stadi za Kazi. Kati ya hizo, mada sita (6) zilikuwa na ufaulu mzuri kama ifuatavyo: *Ufundishaji* (99.45%), *Udobi* (95.50%), *Biashara Ndogo Ndogo* (94.50%), *Upishi* (92.00%), *Kilimo, Ufugaji na Uvuvi* (90.23%) na *Upimaji* (79.40%), Aidha, mada za *Sanaa za Maonesho, Muziki* na *Ushonaji wa Nguo* zilikuwa na ufaulu wa wastani wa asilimia 68.95, 63.30 na 40.80 mtawalia. Hata hivyo mada ya *Maandalizi ya Ufundishaji* ilionekana kuwa na ufaulu hafifu kwa asilimia 15.90. Muhtasari wa ufaulu katika mada umeoneshwa katika Kiambatisho cha Pekee.

Uchambuzi zaidi uliofanyika ulibaini kuwa, ufaulu mzuri katika mada hizo umetokana na watahiniwa kuwa na maarifa ya kutosha, uwezo mzuri wa kujenga hoja pamoja na kuelewa matakwa ya swali. Hata hivyo, baadhi ya watahiniwa walishindwa kupata alama za juu hususani katika mada ya *Maandalizi ya Ufundishaji*, hii ilisababishwa na watahiniwa hawa kutokuwa na maarifa ya kutosha kuhusu dhana iliyoulizwa, kushindwa kujenga hoja hasa katika kujibu maswali ya insha na kushindwa kuelewa matakwa ya swali.

4.0 HITIMISHO

Matokeo ya uchambuzi wa takwimu za ufaulu kwa watahiniwa yanathibitisha kuwa, kwa ujumla, ufaulu kwa watahiniwa katika somo la Stadi za Kazi ulikuwa mzuri. Maswali ambayo watahiniwa wengi walipata alama za juu yalikuwa kumi (10), wastani maswali mawili (02) na hafifu maswali mawili (02). Aidha, majibu ya watahiniwa yaliyonukuliwa au kuambatishwa kama vielelezo vya majibu mazuri yameonesha kuwa umahiri wa watahiniwa katika dhana zilizoulizwa ulikuwa mzuri. Kwa upande mwingine, mada moja (01) tu ndio iliyokuwa na ufaulu hafifu, jambo linaloonesha kuwa watahiniwa wengi walikuwa na umahiri wa kutosha katika mada za somo husika.

5.0 MAPENDEKEZO

Ili kuongeza kiwango cha ufaulu katika mada ya *Maandalizi ya Ufundishaji* iliyokuwa na ufaulu hafifu na mada zenye ufaulu wa wastani yafuatayo yanashauriwa.

- (i) Wakufunzi watumie mbinu mbalimbali za kufundishia kama vile: Bungua bongo. Maswali ambayo yataulizwa yataibua ufahamu walionao wanafunzi na kumuongezea maarifa mapya. Mbinu hizi zitawafanya wanafunzi wapate uelewa mzuri wa mada inayofundishwa.
- (ii) Wakufunzi watumie zana halisi za kufundishia, mfano muhtasari, ili kuona muundo wake na taarifa nne muhimu katika ukurasa wa haki miliki. Hii itaongeza uelewa wa mada husika.
- (iii) Walimu tarajali wasome rejea mbalimbali ili kujiongezea maarifa katika mada ya *Maandalizi ya Ufundishaji* na somo la Stadi za Kazi kwa ujumla.
- (iv) Watahiniwa waelekezwe kusoma maswali kwa makini na kuyaelewa kabla ya kujibu ili kupunguza changamoto ya kujibu nje ya matakwa ya swali. Jambo hili linaweza kufanyika kwa walimu tarajali kupewa majaribio, kazi mradi na kazi za nyumbani ilihali wakufunzi watasahihisha na kutoa mrejesho kwa wakati.

Kiambatisho

Na.	Mada	Namba ya swali	Asilimia ya Ufaulu		Maoni
			Waliopata alama 40 na zaidi	Wastani	
1.	Ufundishaji	5	99.5	99.45	Vizuri
		13	99.4		
2.	Udobi	6	95.5	95.50	Vizuri
3.	Biashara Ndogo Ndogo	4	94.5	94.50	Vizuri
4.	Upishi	12	92.0	92.00	Vizuri
5.	Kilimo, Ufugaji na Uvuvi	11	99.6	90.23	Vizuri
		3	95.8		
		7	75.3		
6.	Upimaji na Tathmini	14	79.4	79.40	Vizuri
7.	Sanaa za Maonesho	10	99.7	68.95	Wsatani
		8	38.2		
8.	Muziki	9	63.3	63.30	Wastani
9.	Ushonaji wa Nguo	2	40.8	40.80	Wastani
10	Maandalizi ya Ufundishaji	1	15.9	15.90	Hafifu

